

"אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה"

שיחה נדירה, מרתקת ורויית הוד קדומים
עם זקן הפוסקים, מרן הגאון הגדול רבי אביגדור
נבנצל שליט"א, במלאת 29 שנה להסתלקותו
של מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת תצוה תשפ"ד | גליון מס' 419 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

"כשמלאו ארבעים שנה ללימוד שלי אצל הרב, ערכת סעודה, שהרי אמרו בגמרא "אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה", והנה עכשיו אזכה לרדת לעמוד על דעת הרב, אבל אז ראיתי שגם אחרי ארבעים שנה עדיין לא הגעתי לזה..."

במלאת 29 שנה להסתלקותו של מרן רשכבה"ג הגרש"ז אויערבך זצ"ל, עלינו לשיחה נדירה, מרתקת ורוויית הוד קדומים, עם תלמידו המובהק, זקן הפוסקים, מרן הגאון הגדול רבי אביגדור נבנצל שליט"א, רבה של ירושלים שבין החומות

מאת: אברהם פוקס ויעקב לוסיטיגמן

לקראת מלאת 29 שנה להסתלקותו של מרן פוסק הדור רבן של כל בני הגולה, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, עלינו לפקוד את ביתו של תלמידו המובהק, זקן הפוסקים מרן הגאון הגדול רבי אביגדור נבנצל שליט"א, רבה של ירושלים שבין החומות, ומחבר ספרי 'ביצחק יקרא' ושאר ספרים, משרידי דור דעה, אשר זכה ועדיין זוכה להרביץ תורה לתלמידיו עשרות שנים, במרחק של מאות מטרים בלבד ממקום המקדש.

היסטוריה מעניינת ורוויית הוד מסתתרת בין כתליו של הבית הגדול הזה, ועל כך נרחיב בהמשך בסיעתא דשמיא.

הגענו לשיעור הקבוע שמוסר הרב מדי 'ליל שישי', על סדר הרמב"ם. קודם לכן ירדנו להתפלל ערבית בכותל המערבי, ואיחרנו לשיעור בכחצי דקה... הרב כבר היה בעיצומו, קורא בשטף את דברי הרמב"ם, בפרק ב' מהלכות מעילה, עוצר, מעיר הערה, שואל שאלה וממשיך לקרוא. מדי פעם מתפתח דיון ער כשהשומעים מעלים שאלה, הרב משיב להם ובמקום מתפתח מעין 'משא ומתן' קטן, ומיד לאחר מכן ממשיך הרב בלימוד.

דבר אחד חשוב בוודאי כבר הספקנו ללמוד אצל הרב שליט"א... לא על כל שאלה חייבים לענות, או כדברי הפתגם המוכר היטב בהיכלי התורה: 'מקושיא לא מתים'. הרב השאיר שאלות רבות כשהן פתוחות, העלה את תמיהתו, חידד אותה, והמשיך הלאה בשיעור

מבלי להתעכב עליה יתר על המידה. השיעור נמשך חצי שעה, וכמו שהוא התחיל בדיוק נמרץ, כך גם הסתיים בדיוק כעבור חצי שעה, וראה זה פלא... הרב הצליח להכניס בתוך מחצית השעה הזאת, בדיוק פרק אחד ברמב"ם. פרק שלם, לא פחות ולא יותר.

לאחר שהתפזרו שומעי השיעור, זכינו והקדיש לנו כמה דקות מזמנו, כדי להעלות זיכרונות מהימים בהם היה לומד תורה מפיו של

רבו המובהק, רבינו הגרש"ז אויערבך זצ"ל.

נציין כי אף שלמרן זצ"ל היו כמה וכמה תלמידים גדולי עולם, חביבות מיוחדת במינה היתה לו לתלמידו הגר"א נבנצל שיבלחט"א, ובמשך עשרות שנים היה לומד איתו בחברותא (הגדרה שהרב שליט"א חולק עליה מכל וכל כפי שיובא בהמשך), ומלבן איתו סוגיות עמוקות בש"ס ובהלכה.

"אדם גדול בירושלים"

לפני שנביא את השאלות והתשובות נביא את סיפורו המופלא של הבית, מפיו נאמן ביתו הרב ר' אלכסנדר הוכברגר שליט"א: מסלון ביתו של הרב, ניתן היה לראות בעבר בקו ישיר את מקום המקדש. ואכן, בסלון פעורים חלונות רחבי מידות, כך שאין צורך לגשת לחלון ולהשקיף, וניתן היה לשבת ליד השולחן וללמוד, ובמקביל לראות את מקום המקדש פרוש אל מול העיניים.

כאשר בנו את ישיבת 'פורת יוסף' הסמוכה למעונו, היה נידון באיזה אופן בדיוק תיבנה הישיבה, והיה הדבר תלוי בדעת השכנים סביבותם. מביתו של הרב נשקף היה באותה העת הכותל המערבי, אשר עיני כל ישראל נשואות אליו, ואם תיבנה הישיבה בצורה מסויימת, יוסתר הכותל המערבי לחלוטין מן הבית. המצופה היה כי מצד הרב יתבקש לבנות את הישיבה באופן שלא יסתיר מביתו את הכותל המערבי. אולם למרבה ההפתעה, ביקש הרב שליט"א שיבנו את הישיבה דווקא באופן שיסתיר ממנו את מראה הכותל המערבי, בנמוקו: "אני מעדיף לראות בית מקדש מעט כשהוא בנוי ועומד על תלו, מלראות את שריד בית המקדש עצמו כשהוא בחורבנו...".

אגב אורחא נציין אודות הקשר הייחודי שהיה בין הגר"א נבנצל ובין רבינו הגרש"ז, מה שסיפר נכדו של מרן זצ"ל, שרבינו הגרש"ז זצ"ל בעצמו ביקש להתברך מפיו של הרב נבנצל, בערב יום הכיפורים, והרב התנגד לכך משום שלא ראה עצמו ראוי לברך את רבו, אבל הגרש"ז התעקש על כך בתוקף והרב נאלץ לברכו על פי ציוויו. כמו כן נוהג היה הגאון רבי חיים קרייזווירט זצ"ל, להגיע לרב שליט"א ולהתברך מפיו, וכך היה המעשה:

חג הפסח תשנ"ה. במורד רחוב בתי מחסה עצר טנדר, הגאון הגדול רבי חיים קרייזווירט זצוק"ל גאב"ד אנטוורפן, ירד ממנו, אחריו הרבנית ע"ה ובני המשפחה המורחבת. כולם צעדו למפתן ביתו של המרא דאתרא, מרן הגאון רבי אביגדור נבנצל שליט"א. הם נוקשים על הדלת ביראת כבוד, ורבי חיים זצוק"ל נכנס ומבקש לקבל את ברכת הרב שליט"א לרגל החג. כדרכם של גדולי תורה, השיחה קלחה בדברי תורה והלכה, ולאחר שכל אחד מהנוכחים התברך, הם יצאו את הבית כלעומת שבאו.

אחד מבאי הבית, שהתפלא מעט על הגעתם של 'פנים חדשות' אלו לבית הרב, ניגש אל הגר"ח קרייזווירט זצוק"ל עם צאתו את הבית ושאלו לפשר העניין. הגר"ח נענה וסיפר בהתרגשות רבה: 'מידי חג ומועד נוהג הייתי לקיים מצוות הקבלת פני רבו ברגל, בעלותי יחד עם בני המשפחה אל מעונו של מרן הגרש"ז אויערבך זצוק"ל, שם זכינו אף להתברך מברכות פיו. משום מה, בבואי אליו בחג האחרון,

צץ ועלה בליבי החשש כמה עוד נזכה לערוך ביקורים שכאלו, ומצאתי את עצמי שואל: ממי עוד נוכל בדורינו לקבל ברכה? נענה מרן הגרש"ז זצוק"ל ואמר לי: 'ישנו אדם גדול בירושלים, ממנו ניתן לקבל ברכה, שמו רבי אביגדור נבנצל, והוא מתגורר בבתי מחסה שבעיר העתיקה... כעת' סיים הגר"ח כשדמעות חונקות את גרונו, 'חודש לאחר עלותו בסערה השמימה, מקיים אני את צוואתו ובא לכאן'.

מני אז, בכל חג ומועד עלה הגר"ח זצ"ל למעונו של הגר"א נבנצל שליט"א. והיו הגאונים מתענגים על התורה בצורה שהפליאה את כל הרואים. שיחתם התנהלה בכמין 'קודים' השמורים לענקי התורה: 'זה נסתר מהסוגיא בנדרים ס"ו', 'יש לכך ראייה מרבינו תם בתוספות ביבמות ע"ט' וכדומה. המביטים מהצד לא הבינו מאומה, אבל בהחלט קיבלו מושגים חדשים בידיעת התורה.

• איך הכל התחיל? כיצד זכה הרב להתקרב כל כך למרן הגרש"ז? "הייתי תלמיד שלו בישיבת 'קול תורה', ואח"כ ביקשתי ללמוד איתו", מספר הרב. "אמנם בישיבה הייתי תלמיד כמו כל התלמידים. לאחר מכן הייתי גם זמן מה 'משיב' ב'קול תורה', אבל הקשר התחיל עוד קודם לכן".

• למה באמת ראה הרב כבר באותם ימים להתקרב דווקא לרבי שלמה זלמן? הרי אז הוא עדיין לא התפרסם כאחד מגדולי הדור? "הוא היה כבר אז אדם גדול!", משיב הרב בחדות.

• האם הרב ראה אצל מרן הגרש"ז דרך מיוחדת להורות לתלמידים איך להתחבר ללימוד הגמרא? הרי לא כל אחד זוכה בתחילת דרכו להרגיש את ה'גישמאק' והטעם בלימוד הגמרא, היתה לו איזו דרך מיוחדת בעניין?

"ראשית כל הוא היה לומד טוב", אומר הרב ומחדד את מה שאומרים רבים מגדולי ישראל שכדי להרגיש טעם בלימוד צריכים בראש ובראשונה ללמוד היטב ולהגיע לבהירות שבעקבותיה מגיעים הסיפוק וההנאה.

הרב מוסיף עוד נקודה, ומתאר את החביבות המיוחדת שבה היה נוהג רבינו לחנך את תלמידיו, גם כשרצה להעיר להם על התנהגות הטעונה תיקון.

"פעם החברותא שלי ואני דיברנו בלימוד עם הרב ובמהלך השיחה צחקנו יותר מדי, באופן שאינו מכובד דיו, אתה יודע איזו נזיפה הוא אמר לנו? הוא אמר לנו: 'כנראה שסמכתם היום גאולה לתפילה'...". (ע"פ הגמרא בברכות דף ט ע"ב: "אמר ליה רבי אלעא לעולא: כי עיילת להתם שאיל בשלמא דרב ברונא אחי במעמד כל החבורה, דאדם גדול הוא ושמה במצוות, זימנא חדא סמך גאולה לתפילה ולא פסיק חוכא מפומיה כוליה יומא").

• הרב אומר שהוא היה נוהג בחביבות, אבל מבחינת צורת הלימוד

החתונה של עצמו והחתונה של אחרות!

- ובכל זאת, מאיפה היה לו זמן להשקיע בהליכה לביקור חולים וכדו? הרי היה מתמיד גדול...
- "לי הוא אמר פעם שבבחרותו הוא לא הלך אף פעם לחתונה, חוץ משתי חתונות... החתונה של עצמו והחתונה של אחרות!"
- האם בשיעורים שמסר בגמרא, הוא היה מגיע עד להלכה למעשה, או שהוא למד כמו שמקובל בישיבות רק גמרא עם ראשונים ואחרונים.
- "איני זוכר שהוא דיבר באופן מיוחד על ה'למעשה' בשיעורים אלו."
- הוא היה מעודד בחורים ללמוד יותר בעיון או בבקיאות? היתה לו עמדה מסוימת בנושא הזה, או שכל אחד ילמד מה שלבו חפץ?
- "אני חושב שהוא רצה שילמדו דווקא בעיון, לא סתם מה שלבו חפץ."
- אם אפשר לשאול את הרב, לגבי הבית הזה, האם רבינו זצ"ל התייחס פעם אודות המגורים פה, קרוב כל כך למקום המקדש? הוא בא לכאן פעם ב'חול המועד', כדי לראות את מקום המקדש מהגג."
- היו יהודים שהקפידו לבוא לכותל כל פחות מ-30 יום, כדי שלא יתחייבו בקריעת הבגד לכשיבואו בפעם הבאה... האם גם הוא הקפיד על כך?
- "דעתו היתה שמי שגר בירושלים לא צריך לקרוע."
- אחד מנכדי הרב מעיר שהטעם לכך שהמתגורר בירושלים אינו צריך לקרוע לדעת רבינו הגרש"ז, הוא כי בכך שאינו מגיע הוא מראה שאינו מצטער. ובהתאם לכך נשאלת השאלה, האם רבינו

עצמה, האם היה מעודד התלמידים לשאול שאלות? "כן. בקול תורה' שאלו שאלות (באמצע השיעורים). כשהגענו לפוניבוז', שם לא היה מקובל בזמנו לשאול שאלות, אבל חניכי 'קול תורה' התקשו לעמוד בכך, והכניסו לפוניבוז' את המושג של השאלות במהלך השיעורים."

אבל יש מקרים שזה בבחינת 'טענו חייטים והודו לזכר קדשו'..."

- אם תלמיד היה שואל איזו שאלה 'לא לעניין', כיצד היה מרן זצ"ל מגיב לדבריו?
- "הוא היה אומר: יש מושג של 'טענו חייטים והודה לו בשעורים', אבל יש מקרים שזה בבחינת 'טענו חייטים והודו לזכר קדשו'..."
- עברו 29 שנה מאז הסתלקותו של רבינו זצ"ל, אחרי כל כך הרבה שנים שחלפו, איך אנחנו יכולים היום לקחת משהו מזכרו ומורשתו?
- "לפני הכל יש את הספרים שלו, וכן את פסקי ההלכה שלו."
- האם היתה לו דרך ייחודית בצורת הלימוד והפסיקה? במה הוא התייחד מיתר הפוסקים, מעבר לכך שהיתה לו חיבה יתירה אצל כל תפוצות ישראל, וכולם אהבו אותו מאוד?
- "הוא היה עוסק בבירור הלכות רפואיות וכדומה, והגיע עד ה'למעשה' של זה, בהתאם למציאות. כך גם בהלכות שבת (בנושאים שהתחדשה בהם מציאות חדשה)."
- האם רבינו זצ"ל אהב שהתלמידים שואלים אותו שאלות בגמרא?
- "כן. הוא אהב שאלות ועודד לשאול. אבל לא רק בגמרא, הוא גם היה אומר שיעור ב'שב שמעתתא' פעם בשבועיים."
- בשיעורים אלו היו מתוכחים, היתה 'ריתחא' "אכן".
- אומרים שרבינו היה משקיע במיוחד במצוות ביקור חולים? "אכן. גם היה מרנין לב אלמנות. היתה אלמנה אחת שהוא היה מקפיד לקנות אצלה יין לפסח, גם אם היו לו הרבה בקבוקי יין אצלו בבית."
- הוא הסביר למה הוא מהדר במצוות אלו?
- "זה כתוב בתורה."
- אבל בתורה יש תרי"ג מצוות?
- "אכן, הוא הקפיד גם על שאר תרי"ג המצוות..."

זצ"ל כן הקפיד לבוא כל פחות משלושים יום להראות צער על החורבן?
"מסתמא..."

"כן, (היה קורא בפנים)".

אני לא חברותא! אני תלמיד, לא חברותא

• הרב למד עם רבי שלמה זלמן בחברותא עשרות שנים...
הרב קוטע את השאלה ומוחה על הניסוח שלה: "אני לא חברותא! אני תלמיד, לא חברותא". פעם כשמלאו ארבעים שנה ללימוד שלי אצל הרב, חשבת שצריך לעשות שמחה, שהרי אמרו בגמרא (ע"ז דף ה') "לא קאי איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין", (ועכשיו אני כבר יכול לכאורה לעמוד על דעתו), אבל אחר כך ראיתי שגם אחרי ארבעים שנה עדיין לא זכיתי להגיע לזה..."

• באיזו צורה היה הלימוד, היה עניין מיוחד שהיה עוסק בו, או בצורת לימוד גמרא על הסדר?
"בדרך כלל הלימוד היה באיזה עניין שהיה עוסק בו, או בשיעורים שעמד למסור. לא גמרא על הסדר. הרב היה מדבר על עניינים בהלכה. כך למשל, לפני שיצא הספר 'שמירת שבת כהלכתה', היה מלבן בפני את הסוגיות הללו".

• גם בישיבה הוא היה לומד עניינים?
"בישיבה מסר שיעורים על הגמרא".

• והיה קורא בפנים גם את לשון רש"י והתוס', או רק מציין בעל פה את דבריהם?

• איפה היה הלימוד, הרב היה מגיע אליו הביתה?
"לרוב למדנו בחדר מיוחד שהיה לו ב'שערי חסד".
אחד הנכדים מעיר שחדר זה היה מיוחד ללימוד של רבינו זצ"ל עם יבלחטי"א הרב שליט"א, ומוסיף שקראו לו 'החדר הסודי'. שאלנו את הרב כמה אנשים ידעו על הסוד הזה, והרב משיב בחיך: "הרבה".

"איך התחיל הלימוד המשותף"

• "איך התחיל הלימוד המשותף", שואל אחד הנוכחים.
"ביקשתי מהרב שילמד איתי"... מגיב הרב בפשטות.

• הרב אלכסנדר הוכברגר מנאמני ביתו, שואל את הרב מה צריך הציבור להתחזק לאור המצב שעם ישראל נמצא בו...
"כדאי להרבות באמירת תהילים, וכן להרבות בשמירת הלשון".

• האם יש לרב שליט"א הנהגות שהוא קיבל מרבי שלמה זלמן זצ"ל, שהרב נוהג בהן עד היום, כחלק מהקשר שבין תלמיד לרבו?

"למשל זה שהיה מברך על היין בסעודה שלישית".
בסיום השיחה מציין הרב, במענה לשאלה, שרבינו זצ"ל, היה מתנגד לכך שירקדו בכותל המערבי, ואפילו כשעשו קידוש לבנה, לא הרשה שירקדו בניגון 'טובים מאורות' כנהוג, כי אין הדבר מתאים לרקוד במקום שבו נחרב בית מקדשנו, ומוסיף הרב שגם רבו הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל, התנגד לזה.

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
גלב"ע ר"ח אב תשע"ו

כי היא מקור הברכה

השבת היא מקור הברכה
כולנו זקוקים לברכה ולסייעתא דשמיא מיוחדת

אלפי יהודים בכל רחבי העולם היהודי,

**מצטרפים בימים אלה
ללימוד מסכת שבת**

עם תחילת הלימוד במסכת שבת במסגרת 'העמוד היומי'.

הצטרף גם אתה ללימוד 'העמוד היומי' ותזכה גם אתה לברכה וסייעתא דשמיא

להצטרפות למסגרת מבחני 'דרשו' ופרטים נוספים

בעמדות 'נדרים פלוס' ובמוקד 'דרשו' 02-5609000

בהגיע הרבי הקדוש מבלו'ז'וב, סמוך אליו נגש מיד בפיק ברכיים והתנצל מאד על שלא היה ביכולתו להגיע אל הדינר הגדול... "אכניס את הצ'ק מאוחר יותר!" הבטיח האיש. כשחזר הרבי לביתו, היה נסער ביותר, ואמר: "כל העסק הזה לא בשבילי! אם כתוצאה מן הדינר השים אנשים אי נעימות לעבור על ידי ברחוב, אינני צריך את כל זה!

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א כשפועלים בצוותא ובאהבה, זוכים לתיקון המידות

וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' (כו, ב)

פירשו בספרים הקדושים 'תצוה' מלשון צוותא וחיבור, שתחבר עצמך באחדות ובאהבת רעים ביחד עם בני ישראל. - ובזאת יקחו אליך "שמן זית זך", שתהיינה התורה והמצוות שלמות זכות וצלולות, כי בהעדר תיקון המידות עדיין מעורב בתורה ותפילה טוב ורע, והמידות המושחתות גורמות הקלקול בכל דבר. בחיבור עם ישראל בצוותא ובאהבה, זוכים לתיקון המידות, שתעלינה ותארנה בשמן זית זך.

אחד מגדולי הצדיקים בדור שלפנינו היה האדמו"ר הקדוש מקופיטשניץ זצוק"ל, שבעת מלחמת העולם הראשונה ברח כיתר אדמו"רי בית רוז'ין מקופיטשניץ אל וינה הבירה, שנותרה אז מחוץ למלחמה. לאחר מכן הגר לארצות הברית שבאמריקה. מידת טובו וענוותנותו, ואהבת ישראל שיקדה בו היו מפורסמות לשם דבר, סיפורים רבים נקשרו בטיב מידותיו הנאצלות והמזוככות.

באחד מביקוריו בארץ הקודש, הגיע לביתו של הגאון המפורסם רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל בשכונת בית וגן בעניין ציבורי מסוים. בתום הביקור בקש להזמין עבורו 'טקסי' שיחזירוהו לבית מלונו, והגאון ר' שלמה זלמן ירד עמו ללוותו בדרכו.

באותם ימים לא היו מוניות רבות כבימינו, ההמתנה לטקסי היתה אורכת זמן רב, לפעמים אף כחצי שעה ויותר. כשראה ר' שלמה זלמן שהמונית מתאחרת, והרבי הקדוש, שהיה זקן וחלש, עומד כך כל העת על רגליו, ציווה להוריד עבורו 'כסא' מן הבית, כדי שיוכל הרבי לשבת בעת ההמתנה הארוכה, ולא יצטרך לטרוח בעמידתו כל אותה עת.

ברם, כשהציע ר' שלמה זלמן את הכסא לפני הרבי, ובקשו לשבת לפוש קמעא, מיאן הצדיק להתישב, ונשאר לעמוד על עמדו. רבי שלמה זלמן הפציר ברבי שוב ושוב, אך הוא מיאן לשבת.

כשראה שהגאון מתפלא על סירובו העיקש, פתח פיו בחכמה ואמר לגאון: "הנני חי תמיד בתחושה שכל פעולה ופעולה הנעשית כאן 'מצולמת' שם למעלה, ובכן איזה טעם תהיה לתמונה שכזו, שאני יושב ואילו אתם עומדים כאן לידי?"

אם אין לכם שום מוסדות, על מה אתם נקראים רבי?"

האדמו"ר הקדוש מבלו'ז'וב זצוק"ל בראשית דרכו על אדמת ארצות הברית, כאשר טרח להקים שם את בית מדרשו, ערך פעם 'דינער' לטובת בית המדרש כאשר נהוג ומקובל באמריקה לערוך מפעם לפעם מסיבת מלווה מלכה לצורך החזקת המוסדות, במהלך המסיבה נערך דינער גדול, בו תורמים כל הנגידים סכומי ענק לצדקה.

היה זה הדינער הראשון שנערך באמריקה לטובת מוסדות בלו'ז'וב - אך גם האחרון!

הסיבה שהיה אותו דינער המגבית הפומית האחרונה שערך הרבי, נעוצה במקרה קטן ופשוט, שקרה ימים מספר לאחר אירוע הדינער, שנחל הצלחה אדירה, והכניס הון רב לטובת בנין בית המדרש.

כשיצא הרבי בימים שלאחר הדינער לדרכו ברחובה של עיר, הגיע אל מעבר חציה, ונצרך להמתין שם להתחלפות האור ברמזור המקומי, שיוורה על אפשרות חצית הכביש. בעודו עומד וממתין על שפת המדרכה, רואה הוא למולו בעבר השני של הכביש יהודי מקומי ממכרו ואוהדיו שאף הוא המתין כמוהו לאור ברמזור שמתחלף כדי לחצות

בהיותו כבר למעלה מגיל שמונים, אמר פעם לאדם שהזמינו לברית מילה, ונבצר ממנו להשתתף בשמחתו: "לא יכולתי להגיע אל הברית, אבוא בלי נדר לבר מצוה!"

אכן כעבור שלש עשרה שנים, השתתף בשמחת הבר מצוה, כפי שהבטיח!

הוא חי תמיד עם אמונה פשוטה ותמימה ולא האמין בטבעיות העולם ובהסתכלות אנושית שאדם זקן הוא קרוב נוטה... רק הכל בידי שמים!

כיצד תספיק אחר כך עוד לבשל ולהכין את כל זה לכבוד שבת?

הגאון הצדיק רבי אפרים זלזניק זצ"ל, היה כידוע ראש ישיבת מצוניים דעיר הקודש ירושלים תובב"א. באחד מימי השישי בצהריים, בדרכו לישיבה הקדושה לתפילת מנחה גדולה של ערב שבת קודש, עבר על יד 'שוק מחנה יהודה' הסמוך, וראה אישה מבוגרת הנסחבת עם שקיות מלאות, פירות וירקות רבים ושאר צרכי השבת שקנתה זה עתה בשוק. כידוע ביום שישי אחר הצהריים צונחים מחירי השוק מאוד, וניתן לרכוש מכל טוב במחירים מוזלים ביותר. כשראה זאת ראש הישיבה הצדיק, חלפה מחשבה בראשו, שהנה את כל זאת צריכה היא עוד להספיק להכין ולבשל לפני השבת... והיא אשה מבוגרת, בקושי נשרכת בדרכה עם כל הכבודה הזו, ועליה עוד להיגרר עד תחנת האוטובוס... ומשם להעלות הכל לביתה, כיצד תספיק אחר כך עוד לבשל ולהכין את כל זה לכבוד שבת?

וממחשבה למעשה, הוא נגש תכף לאותה אישה, ובקשה לזכותו במצוה - רוצה הוא לסחוב עבורה את חבילותיה הכבדות. האישה הזקנה הודתה לו מאוד, היא כמובן לא הכירתו ולא ידעה כלל שזה אחד מגדולי הדור. הוא סחב כך ברחובה של עיר את כל המשא הכבד עד תחנת האוטובוס הסמוכה, כשאותה זקנה מרעיפה על ראשו ברכות לרוב, ושכמוהו ירבו בישראל וכו'.

לעת ערב בסעודת ליל שבת קודש, סעד אצלו בנו על שולחנו את סעודת השבת, ואמר אז לבנו, שכאותה תפילה מנחה שהתפלל לאחר הכנה שכזו באותו ערב שבת לא התפלל מימיו! הוא היה מלא רגש וחיות קודש והתפלל בבכיות עצומות, כפי שלא התפלל מעולם!

(מתוך ספר "טיב המעשיות")

את הכביש מנגד. אולם תיכף כשראה אותו יהודי את הרבי מרחוק, נעמד מהסס מעט. הוא החוויר והראה סימני בושח וחוסר נעימות, והמתין עד שיחצה הרבי את הכביש. בהגיע הרבי הקדוש סמוך אצלו, נגש מיד בפיק ברכיים והתנצל מאוד על שלא היה ביכולתו להגיע אל הדינער הגדול... "אכניס את הצ'ק מאוחר יותר!" הבטיח האיש, והרבי הודה לו מקרב לב ובהארת פנים כדרכו בקודש.

כשחזר הרבי לביתו היה נסער ביותר, ואמר: "כל העסק הזה לא בשבילי! אם כתוצאה מן הדינר חשים אנשים אי נעימות לעבור על ידי ברחוב, אינני צריך את כל זה! איני מסוגל להפריע לאנשים לחצות את הכביש ברגיעות ובנעימות!"

ואכן את פקודתו שמרה רוחו, הוא לא ערך יותר מעולם לא דינר ולא 'מוסיבת תה', ומלבד בית מדרשו שהחזיק שם, לא הקים שום ישיבה או תלמוד תורה וכיוצא בזה, ועמד על כך בתוקף שלא להקים שום 'מוסדות' שתיפול חזקתם על אנים אחרים..

כשנשאל פעם על ידי אמריקאי מקומי: "אם אין לכם שום מוסדות, על מה אתם נקראים רבי?" - ענה הצדיק על אתר: "בשביל לעזור לאנשים, ולא בשביל להקשות עליהם!"

הכל נענו בבת שחוק לשמע דברי קדשו

מעשה נוסף מטיב מידותיו התרומיות של הרבי הקדוש מבלוז'וב זצוק"ל:

בהגיעו פעם להשתתף בשמחת ברית מילה שהוזמן אליה, שמח לפגוש שם את רעהו הרבי הקדוש מבויאן זצוק"ל, שהוזמן אף הוא להשתתף באותה שמחה.

בעל הברית שראה לפניו את שני הצדיקים מגדולי הדור, לא ידע להשית עצות בנפשו, למי יכבד בסנדקאות?

הוא נגש אפוא בדחילו ורחימו אל שני הצדיקים שישבו יחדיו ושוחחו באהבה וברעות כדרכם של צדיקים, ואמר שהיות ושניהם חשובים מאוד לפניו, אין הוא יודע להכריע למי לתת הסנדקאות, ולכן יחליטו הצדיקים בעצמם מי ביניהם יהיה הסנדק.

הצדיקים הסתודדו ביניהם דקות אחדות, כשכל אחד מהם מתעקש לכבד את רעהו, כל אחד טען שחברו חשוב יותר ממנו ולו יאה כיבוד זה! לפתע קם הרבי מבלוז'וב ואמר אל הבויאנער: "הרי הכל מודים שסידור קידושין גם הוא כיבוד חשוב... אם כן קחו אתם איפו את הסנדקאות, ואני אקח את הסידור קידושין!"

הכל נענו בבת שחוק לשמע דברי קדשו, כי כבר היה זקן ושבע ימים, ואילו הרך הנימול זה עתה נולד... אך הבויאנער רבי קבל את דבריו ברצינות, ושמח בסנדקאות באותה ברית.

למרבה הפלא האריך הרבי הקדוש מבלוז'וב ימים רבים כנודע, שנפטר בהיותו קרוב לגיל מאה שנים, ובהגיע עת חופתו של אותו הבן, היה הבלוז'ובער מסדר הקידושין בחופתו, לשמחת לב כל המשפחה שזכרו היטב את דברו בברית המילה!

בהיותו כבר למעלה מגיל שמונים, אמר פעם לאדם שהזמינו לברית מילה, ונבצר ממנו להשתתף בשמחתו: "לא יכולתי להגיע אל הברית, אבוא בלי נדר לבר מצוה!"

יש אנשים שלא מרגישים חיבור של ממש ליום הגדול והקדוש הזה, וגם אם הם יכולים ליהנות ממראה הילדים הלובשים תחפושות, ומהשירים השמחים הנשמעים מכל עבר, אין להם הרגשת חיבור, ולפעמים הם מתמלאים חרון אף לשמע הילדים המכים את 'המן', ופושטי היד הרבים...

מתוך שיחת קודש של כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות משה שליט"א על ענייני הפורים

אדם למקום.

מספרים שפעם בא יהודי לרבו ושאל אותו עד כמה הוא השיעור של מצוות צדקה. הוא איש עשיר, הוא יכול לתת עוד ועוד אבל כמה צריכים? מתי הוא ידע שהוא נותן כראוי. השיב לו הרבי תשובה ניצחת... כשתתחיל להרגיש שהנתינה כואבת לך, שזה קשה לך, שמה מתחילה המצווה. כל עוד הנתינה באה בקלות, זה עדיין לא הגיע לקיום מצוות צדקה כראוי, כשזה מתחיל לכאוב - שם מתחיל קיום המצווה.

והן הן הדברים, שהרי כשהנתינה היא 'נתינה כואבת', בוודאי שהיא מולידה יותר ויותר אהבה, וכך גם אני שומע לא פעם אנשים מלינים על כך שצריכים לתת משלוח מנות לכל מיני קרובים וחברים, וזה מגיע להוצאה ניכרת, אבל האמת היא שצריכים להתחזק ולהתאמץ בקיום המצווה בשמחת הלב למרות הקושי הכספי, ולדעת שהקושי הזה הוא חלק מההידור בקיום המצווה.

הגישה הזאת, היא נכונה לכל עניינים שבין אדם לחבירו ובין אדם למקום, שהרי בדורנו אנשים לא אוהבים להתאמץ, ומחפשים בכל כוחם לחסוך מעצמם מאמץ או כאב, אבל צריכים לדעת שההשקעה בזולת היא השקעה משתלמת, והיא הפתרון להרבה מאוד בעיות בכל התחומים, במשפחה בבין אדם לחבירו ובבין אדם למקום, כי דווקא כשאדם מקיים מצווה מתוך קושי ויגיעה, הוא זוכה להרגיש

הנה כבר מתקרבים ימי הפורים ואף שעל פורים לא נאמרה ההלכה ששואלין ודורשין בהלכות החג שלוש יום, אבל בוודאי שכבר צריכים להתחיל להתכונן ולהכין את הלב והנשמה לקראת אורם של ימי הפורים.

לפני שנים למדתי פעם לקראת יום הפורים את ההלכות העוסקות בו, בשולחן ערוך ונושאי כליו, וכשהגעתי למצוות משלוח מנות, חזרתי על שני הטעמים הידועים שנאמרו למצווה זו, הטעם של ה'תרומת הדשן' שאומר בעיקרה של מצווה זו הוא לעזור ולסייע לעניים לקיים את מצוות 'משתה ושמחה', לכן צוינו לשלוח מנות זה לזה, כדי שלכל אחד ואחד יהיה תבשילין ומאכלים על שולחנו. לעומתו אומר רבי שלמה אלקבץ זיע"א טעם אחר במצווה זו, להרבות אחווה וריעות, בהיפך ממה שאמר המן הרשע 'ישנו עם אחד מפורד ומפורד', על כן אנחנו צריכים להרבות אהבה ואחווה ביום זה, כדי שלא נהיה חלילה וחס כמו שאמר המן. כמובן שיש נפק"מ רבות בין שני הטעמים הללו, למי אפשר לתת, מה צריכים לתת, כמה צריכים, ועוד ועוד.

הוא איש עשיר, הוא יכול לתת עוד ועוד אבל כמה צריכים?

חשבתי ביני ובין עצמי, אכן כאלו טעמים נפלאים למצווה זו, הלוואי ואזכה גם אני לחדש איזה טעם והסבר במצווה רבא ויקרה זו, נשאתי תפילה, והרי ידוע שהקב"ה שומע תפילת כל פה, ולא עברו דקות אחדות ונפל ברעיוני טעם נפלא. ידוע הכלל שנתינה מולידה אהבה, וכשאדם אחד נותן לחברו מתנה, על פניו היינו צריכים לראות שמתגדלת ומתרבה האהבה של המקבל למי שנתן לו את המתנה, שהרי הוא הטיב עמו ועשה עמו חסד, אבל המציאות היא שדווקא מעשה הנתינה מוליד אהבה בלב של הנותן יותר מהמקבל. ועל זה הדרך אפשר גם להסביר את העניין של נתינת משלוח מנות, לא בשביל המקבלים אלא בשביל הנותנים, כדי להוליד בלב יותר אהבה לכלל ישראל ולאבינו שבשמים, שהרי פורים הוא יום של 'קיימו וקיבלו', ו'הדר קיבלוה מאהבה'. אבל איך מקבלים את התורה באהבה? על ידי נתינה לזולת, לחלק משלוחי מנות, לתת לשכנים ולקרובים לאוהבים ולאילו שלא זכו עדיין להיות אוהבים, כך מולידים עוד ועוד אהבה בין אדם לחבירו ובין

בה יותר טעם ומתיקות וחיבור גדול יותר לקב"ה, שזה התכלית של קיום המצוות.

אתה רוצה קשר עם הגמרא? אדרבה, תשקיע בגמרא

לא מכבר בא אלי בחור ואמר לי שהוא לומד את הגמרא ומרגיש מנותק ממנה, אינו מבין איך הדברים קשורים אליו. אמרתי לו: אתה רוצה קשר עם הגמרא? אדרבה, תשקיע בגמרא. קח קטע אחד בגמרא ותחזור עליו חמש פעמים, עוד פעם ועוד פעם, בקול, בעמל וביגיעה, במשך שלוש שעות, ואחר כך תגיד אם אתה מרגיש קשר לגמרא או לא. בוודאי שמי שרק קורא בשפתיו ולבו בל עמו ואינו מתאמץ ולא מתייגע, לא יוכל להרגיש קשר וחיבור עם התורה, איך בכך שום פליאה.

בעניין זה, אביא מדברי קדשו של הרה"ק בעל ה'אבני נזר' מסוכטשוב זיע"א, שכתב בהקדמה לספרו 'אגלי טל' בעניין זה של לימוד תורה מתוך 'גישמאק' והנאה, ולא כמי שכפאו שד חלילה וחלילה וזה לשונו: "מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בעניין לימוד תורתנו הקדושה, ואמרו כי הלומד ומחדש חידושים ושמו ומתענג בלימודו, אין זה לימוד התורה כל-כך לשמה כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה, אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו.

"ובאמת זה טעות מפורסם. ואדרבא, כי זה היא עיקר מצוות לימוד התורה, להיות שש ושמו ומתענג בלימודו, ואז דברי תורה נבלעין בדמו. ומאחר שנהנה מדברי תורה, הוא נעשה דבוק לתורה", ומסיים שם "הלומד לשם מצוה ומתענג בלימודו, הרי זה לימוד לשמה, וכולו קודש, כי גם התענוג - מצוה".

מה ששמעתי מרבי מרדכי פופקא, ראש הקהל באחת מק"ק בארה"ב

והואיל ואתא לידן עניין זה של לימוד תורה לשמה, אימא ביה מילתא מה ששמעתי מרבי מרדכי פופקא, ראש הקהל באחת מק"ק בארה"ב, שסיפר לי שאביו רבי חיים יצחק פופקא היה מתלמידי של מרנא החפץ חיים זיע"א, והוא מספר שאביו ראה בארונו של מרנא החפץ חיים מאות רבות של ניירות עם 'שטיקלך ביאור הלכה' שכתב מרנא החפץ חיים, בעת שחיבר את המשנה ברורה והביאור הלכה, ובהן פלפולים נפלאים בהלכה, וירידה לעומק הפשט בסוגיות הגמרא הנוגעות באופן נפלא מאוד, אבל את כל מאות הפלפולים הנפלאים הללו השמיט החפץ חיים מה'ביאור הלכה' שהדפיס עם המשנה ברורה, וזאת, מאחר והגיע למסקנה שאין בהם נפקא מינה להלכה, ואם כן אלו רק פלפולים לחדוותא דשמעתתא, ומחמת

ענוונותנו הרבה לא רצה לפרסמם.

שהרי ידוע שהחפץ חיים היה מתפלל על כך שהגאונות שלו לא תתפרסם ברבים, ושאלו אם כן מדוע לא התפלל גם שלא יידעו את גודל צדקותו, והתשובה היא שהח"ח ידע שהוא גאון ולכן לא רצה שאחרים ידעו על כך, אבל לא עלתה על דעתו שהוא גם צדיק, ולכן לא חשב שהוא צריך לבקש רחמים על כך שלא תתפרסם צדקותו... אמנם שמעתי פעם, איני זוכר בשם מי, שאמר שהחפץ חיים כן כלל כמה קטעי 'ביאור הלכה' שמהם ניתן לראות את הלמדנות המופלאה והגאונות הייחודית שלו, וזאת עשה כי רצה שיידעו שהוא פוסק את ההלכות מתוך ירידה לשורש הסוגיות בעיון עמוק ונפלא, וכך יתקבלו הפסקים שלו בעולם.

ודכירנא בשנותיי הצעירות, תקופה קצרה אחר החתונה שלי

ודכירנא בשנותיי הצעירות, תקופה קצרה אחר החתונה שלי, למדתי הלכות פסח בעיון עם כל ה'ביאור הלכה' עד שהגעתי לביאור הלכה נפלא העוסק בשאלה למה אומרים 'מקדש ישראל והזמנים', יש שם 'ביאור הלכה' מאוד ארוך עם פלפול עצום ונורא, ואני זוכר שלמדתי אותו ביגיעה גדולה, וכשסיימתי לחלל בלבי בפעם הראשונה אפס קצהו הבנה בעוצם גדולתו של מרנא החפץ חיים, וכל כך התרגשתי עד שבו במקום דפדפתי לתחילת הלכות פסח ולמדתי מחדש את כל ההלכות עד שם עם ה'ביאור הלכה' במתיקות נפלאה, וכשלוומדים 'ביאור הלכה' עוד פעם ועוד פעם, מתחילים להבין את העמקות הנפלאה הטמונה בכל מילה ומילה מדבריו של מרנא הח"ח זצ"ל.

והנה יש בהנהגתו של מרנא החפץ חיים דבר נפלא מאוד, כשמצד אחד הוא יכול היה לגנוז מאות 'שטיקלך' של ביאור הלכה כלאחר יד, כדי שלא להתגדל בפלפולים שאין בהם נפקא מינה להלכה, ומאידך לא מנע עצמו מלפרסם כמה, כדי שידעו שהוא פוסק הלכות מתוך עומק העיון, וזה גדר של 'תורה לשמה', באופן נפלא ביותר שהאדם לא חושב על עצמו כלל וכלל, ומוכן אפילו לכבד את עצמו, למרות היותו בורח מן הכבוד, כדי שיתקבלו דבריו ותרבה ידיעת ההלכה בישראל.

ושמעתי ממורי ורבי הרה"ק מקאשוי זיע"א, שהיה לומד תורה בגישמאק עצום, ומתענג על דברי הגמרא בתענוג נפלא, ובכל זאת העיד על עצמו שכל ימיו למד תורה לשמה, ואמר שהוא מתחרט על שני פעמים שלמד תורה שלא לשמה, פעם אחד כשהיה כבן 25 או 30 בערך, והגיע לעיר פעסט, ושמע ששם לא מעריכים את החסידים כראוי, ועל כן אמר שם דרשה בפלפול עמוק ובבקיאות רחבה כדי להראות שגם אצל החסידים יש ידיעת התורה, ופעם שניה כשבא לגור בניו יורק, ורצה שייתנו לו איזו משרה תורנית שיוכל להתפרנס, ואמר דרשה שתרשים את הנוכחים וידעו שהוא ראוי לכך, ובאמת מינו אותו למגיד שיעור בעקבות אותה דרשה שאמר, אבל לימים הוא התחרט על כך מעומק לבו שפעמיים נכשל

על כן צריך כל אדם למצוא מה הוא הדבר שידרבן אותו בשניות הראשונות הללו

עם זאת, צריכים אנו לדעת שכשחז"ל הקדושים אומרים 'לעולם ילמד אדם תורה שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה', הרי אלו דיבורים החצובים בסלע, ומתקיימים הם לעולם, ואין אדם שנמלט מזה.

ואמרתי פעם לחדש בזה הרגשה, שהכוונה בהגדרה 'לעולם' אינה רק לכך שכל אדם ילמד תורה שלא לשמה בתחילת דרכו ובהמשך ילמד לשמה, אלא שגם בכל פעם שאדם מתחיל ללמוד, צריכים לקחת את ה'שלא לשמה' ולהשתמש בו כדי להתחיל ללמוד ואז אפשר לשכוח את העזר החיצוני הזה וללמוד לשמה, כי היצר משקיע הרבה במניעת התחלות, הוא מכביד על הלומדים כשפותחים את הגמרא, ברגעים הראשונים, על כן צריך כל אדם למצוא מה הוא הדבר שידרבן אותו בשניות הראשונות הללו, להתגבר על היצר ולדחוק אותו הצידה, כדי שיוכל ללמוד לאחר מכן תורה לשמה.

וכך היה מנהגו של הרה"ק רבי יצחק מדרוביטש, שהיה יוצא להרביץ תורה לבני ישראל בעיירות, והיה מקבל שכר על דרשותיו, וכשהיה בא היצר אליו ומנסה למנוע אותו מלהלוך להרביץ תורה, בטענה שהדרך קשה עליו ויש שלג ובוץ בדרכים וכדו', היה משיב לו כאיוולתו: "אבל הרי ישלמו לי כסף על כך", והכסף, כידוע, יענה את הכל - את כל התירוצים של היצר הרע.

וזכרני מימי חורפי, שלמד איתי בישיבה בחור שהיה מבוגר ממני בכמה שנים טובות, והוא היה יודע את כל המנחת חינוך על בוריו. שאלו אותו מה ראה ללמוד דווקא מנחת חינוך והוא השיב שהוא עשה לעצמו חשבון שכשיגיע עתו לשאת אשה, הוא הרי ייפגש קודם עם אבא שלה, והלה בוודאי ירצה לשמוע ממנו איזה פלפול, ואם כן הוא לומד את המנחת חינוך, כך לא משנה מתי תהיה אותה פגישה עם אבי המדוברת, הוא תמיד יוכל לומר איזה 'שטיקל' של

'מנחת חינוך' מאותה פרשה, והרי כל קטע וקטע במנחת חינוך מלא בחכמה ומדע בלי סוף, מכל הש"ס והפוסקים, עם פלפולים נפלאים וסברות ישרות, וכך בוודאי יוכל להרשים כל יהודי תלמיד חכם. זה היה התירוץ שלו ליצר הרע, כך הוא דרבן את עצמו להשקיע, והיום הוא ראש ישיבה גדול וזכה להעמיד תלמידים הרבה, ולעסוק בתורה לשמה רבות בשנים, כי היה לו תירוץ חכם שאתו דחק את היצר הרע ממקומו.

והם מתמלאים חרון אף לשמע הילדים המכים את 'המן'

ונחזור לענייננו הראשון, שהנתינה וההשקעה מולידות אהבה בלב הנותן והמשקיע.

יש אנשים שכשמגיע יום הפורים הם מקיימים את כל מצוות היום כמצוות אנשים מלומדה, ולבם בל עמם. הם לא מרגישים חיבור של ממש ליום הגדול והקדוש הזה, וגם אם הם יכולים להינות ממראה הילדים הלובשים תחפושות, ומהשירים השמחים הנשמעים מכל עבר, אין להם הרגשת חיבור לעצם שגב קדושת היום, ולפעמים הוא בעיניהם ממש 'נורא ואיום', והם מתמלאים חרון אף לשמע הילדים המכים את 'המן', ופושטי היד הרבים שבאים לקיים בהידור מצוות 'כל הפושט יד', וכל היום הוא לזרא בעיניהם רח"ל.

והאמת היא שזה מגיע מכך שלא השקיעו כלום, ולא התכוננו בכלל ליום גדול ונשגב זה. אבל מי שמשקיע מאמץ ופועל להרגיש חיבור, בוודאי ישמח ביום הפורים שמחה גדולה, אחרי שלמד בספרים הקדושים את ענייני היום, ואחר שלמד בהלכה את מצוות היום, ואחר שעסק בלימוד מגילת אסתר עם רש"י והמדרשים, וקנה בשמחה את המצרכים לקיום מצוות 'משלוח מנות' והוזיל מכיסו סכום נכבד כדי לקיים מצוות 'מתנות לאביונים', בוודאי שיום הפורים שלו ייראה אחרת, כי הוא השקיע ביום זה ונתן למענו, והנתינה תוליד בליבו אהבה אליו והתרגשות בקיום מצוותיו.

והיה רצון מלפני אדון כל שנזכה לקיים בעצמנו 'הדר קיבלוה מאהבה', ולהרבות עמל ויגיעה בתורה הקדושה מתוך הרחבת הדעת ושמחת הלב, ביום הפורים וכל ימות השנה.

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייך

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים:

עכשיו ב"נדרים פלוס"

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

לא עברו ימים אחדים, והוא עשה לי 'פיגוע' נוסף, הפעם היה זה לקוח נכבד שהגיע, אדם שהיה 'בעל מידות' גם ברוחניות וגם בגשמיות. הוא ביקש מאותו עובד שיעזור לו למצוא איזה מצרך שמכרו בחנות, והעובד הסתכל עליו במבט ממושך, והחל לשאול אותו בקול גדול:

הסופר הנודע הרה"ח יאיר וינשטוק בצרור סיפורים נוסף
אודות סבו הגדול הצדיק הפלאי רבי אשר פריינד זצ"ל

בגיליון הקודם הבאנו את חלקה הראשון של השיחה שקיימנו עם הסופר הנודע הרה"ג ר' יאיר וינשטוק שליט"א, על סב אשתו הצדיק הפלאי רבי אשר פריינד זצוק"ל, שהיה מכונה בפי כל 'ר' אשר' בפשטות, ובלי תארים נוספים.

את חלקה השני של השיחה מבקש הרב וינשטוק לפתוח במעשה ששמע מפיו של חמותו (מרת לאה קלירס ע"ה), הלא היא בתו של ר' אשר, וממנו נוכל להבין את גדולתו הנפלאה של ר' אשר.

"חמותי היתה אז עוד לפני החתונה שלה, וכשהגיע חג הפסח היא ידעה שבליל הסדר לא מצפה להם סדר משפחתי כמו בכל המשפחות, כי אביה היה רגיל להזמין בכל שבת, ובוודאי בחגים, את כל הגלמודים והאומללים שהתגוררו באזור, מקרוב ומרחוק, לאכול על שולחנו את סעודות השבת והחג, ולמעשה כבר היתה קבוצה של אנשים קבועים, שהגיעו לביתם, כל אחד מסיבותיו שלו.

"ליל התקדש החג. אחרי שהתחיל היה ר' אשר מחלק מצות לכל מי שהתפלל אצלו. שלוש מצות לכל אחד, בסבלנות ובמאור פנים. גם אני עצמי זכיתי לקבל מידי כמה וכמה פעמים מצות לליל הסדר, והיה בהן טעם מיוחד, טעם של נתינה מכל הלב.

"אחרי שסיים לחלק את המצות וכל המתפללים התפזרו איש איש לביתו, נכנס ר' אשר לערוך את ליל הסדר בביתו. כולם רוצים כבר להתחיל בעריכת הסדר, אבל הוא עדיין לא אווז שם... יש לו משהו שהוא צריך לבדוק קודם לכן... הוא סוקר את פני האורחים, עובר אחד אחד, ושם לב שמישהו חסר. 'אשר', 'אשר' הזה הגיע לארץ מפרס והוא היה דמות מעניינת מאוד. הוא היה ירא שמים בצורה לא רגילה, ולמרות היותו פרסי מדורי דורות, הוא החזיק את עצמו לחסיד גור... הוא בהחלט לא היה אדם שגרת.

"אני רואה שאשר לא הגיע", אמר ר' אשר לבתו

"אני רואה שאשר לא הגיע", אמר ר' אשר לבתו, חמותי, תלכי בבקשה לשכונת מאה שערים, לשטיבלך, שם תחפשי במדרגות, תמצאי אותו יושב שם, ותגידי לו שאני אמרתי שעד שהוא לא מגיע לכאן, אני לא אקדש על היין, וכל האורחים שלנו מחכים לו!"

"אבא שלה נתן לה פירוט מדויק, איפה היא תמצא אותו, ומה הן המילים המדויקות שישפיעו עליו, כמי שרואה באספקלריא

המאירה איפה נמצא כל אחד, ויודע לצפות בדיוק נמרץ מה יגרום לו לציית להוראה ולבוא לשולחן הסדר.

"היא הלכה ל'מאה שערים', פנתה לשטיבלך, ומצאה את אשר הפרסי יושב על המדרגות, בדיוק כמו שאבא שלה אמר לה. היא ביקשה ממנו לבוא להסב אצלם בליל הסדר, הוא סירב בתוקף, ורק אחרי שאמרה לו את המילים שציווה עליה אביה להגיד לו, הוא קם ממקומו והחל לרוץ במהירות לביתו של ר' אשר!"

"רבים סוברים שר' אשר היה חסיד ברסלב והנהיג קהילה ברסלבאית", מחדד הרב וינשטוק, "והאמת היא שזה לא מדויק. ר' אשר עצמו אמר לי פעם שהוא 'לא בדיוק ברסלבר'.

"למעשה הקשר שלו עם ברסלב היה דרך הרה"צ רבי גדליה קעניג, מראשי חסידי ברסלב ולימים ייסד והנהיג את קהילת ברסלב בעיה"ק צפת. הם למדו הרבה יחד, היו להם סדרי לימוד עשירים במגוון נושאים, ובכלל זה גם למדו 'ליקוטי מוהר"ן', ור' אשר קיבל רבות מהלימוד הזה לעבודת ה' העצמית שלו. הוא גם החזיק בשני מוטיבים מרכזיים שמאוד מזוהים עם ברסלב, ההתבודדות בשדה

'סיבה', הוא אמר שכל מה שקורה סביבנו זה 'סיבות', והסיבות הללו מובילות אותנו בדרכנו. התלמיד חכם השקדן, הגיע למה שהגיע בגלל סיבות רבות שניווטו אותו לשם, ואין לו שום סיבה להתגאות. כך גם העשיר הכי גדול, המחנך הכי מוצלח, הרופא הכי טוב, כולם הגיעו למקומם לאחר אינספור סיבות שדחקו אותם קצת לפה וקצת לשם, קצת קדימה וקצת אחורה, עד שבסופו של דבר הגיעו לאן שהגיעו.

ר' אשר היה חי כך, עם כזאת אמונה תמימה ופשוטה. שום דבר, אבל ממש שום דבר, ממה שהשיג בחייו, לא השיג בכוחות עצמו. הכל בזכות הסיבות שהבורא שתל בדרכו, כל כך הרבה סיבות שהובילו אותו בדרך זו.

כך הוא גם לימד את תלמידיו, לחיות עם ההרגשה הזאת, ואכן מי שמכיר יודע שתלמידיו הנאמנים של ר' אשר, והם באמת אנשים כאלו ענווים ושפלי ברך, הם יכולים להיות ברומו של עולם, הן ברוחניות והן בגשמיות, ולהרגיש שהם לא שווים כלום מצד עצמם, זה הכל בזכות הסיבות שהבורא יתברך הניח להם לאורך כל הדרך.

פתאום, באמצע השיחה, אני

רואה שהוא מתנתק ממני

בשבת אחת הגעתי לבקר את סבא, בשעות אחר הצהריים. באנו לביתו של ר' אשר, וראיתי שהוא יושב מהורהר, אפילו קצת כאוב. אני ידעתי מה מעיק עליו, יום או יומיים קודם לכן הוא קיבל דרישת תשלום גדולה מאוד, מאיזה אדם שהוא עזר לו באופן אישי פעמים רבות, חילץ אותו מחובות נתן לו סכומי כסף אדירים, העניק לו כל טוב וטוב, ואותו אחד, היה כפוי טובה גדול וכל הזמן היה יורק בבאר שממנה הוא שותה. ר' אשר לא נרתע מה'ריקות' הללו. הוא המשיך לתת לאותו אחד עוד ועוד, אבל באותו שבוע הוא תבע את ר' אשר בבית המשפט על סכום כסף גדול מאוד.

מאחר וידעתי שהוא לקח את זה לליבו באופן מאוד קשה, התחלתי לדבר עם ר' אשר בעקיפין על הנושא, והוא אכן השיח את לבו ואמר לי שהוא לא מבין למה אותו יהודי עושה לו כזאת וכזאת, הרי כל כך הרבה הוא נתן לו והשקיע בו והשתדל לעזור לו בכל כוחו, ואחרי כל זה הוא מגיע עם כזאת חוצפה ותובע בבית המשפט סכומי עתק, בתואנות שונות ומשונות שברור לכל בר דעת שבסופו של דבר לא ייצא מהן כלום?

פתאום, באמצע השיחה, אני רואה שהוא מתנתק ממני. שוקע במחשבות, ואז מתנער משרעפיו: "אח! איך נפלת!?", כך הוא אמר, "הקב"ה שלח לי ניסיון, סיבה! זה נועד לרומם אותי, ללמד אותי לסמוך רק עליו יתברך ולדעת שהכל מאתו, ובמקום זאת אני נפלתי והתמרמרת למה בשר ודם קרוץ מחומר עשה לי רעה, כאילו שמישהו יכול לעשות לי משהו מבלעדי הקב"ה???" אחרי שאמר את הדברים הללו, הוא החל לשיר שירי שבת

או בחורשה וכדו', כדי לדבר עם הקב"ה ולפתח את הקשר האישי עמו, וכן הנושא של אי הליכה לרופאים, אלא חיזוק מידת הביטחון ובכל פעם כשיש חולי או מכאוב, צריכים לפשפש במעשים ולפתור את הבעיה משורשה הרוחני. שני המוטיבים הללו מזהים מאוד עם ברסלב, ור' אשר דגל בהם ודיבר עליהם רבות, כך שרבים הסיקו מכך שהוא ברסלבר, אבל כאמור זאת לא הגדרה מדויקת.

לר' אשר היתה דרך משלו, ושפה משלו כדי לדבר על הקשר שבין האדם ובוראו. הוא היה אומר שכל דבר שקורה לנו או מסביבנו הוא סיבה, והכל מאת ה' יתברך, כך שהאדם לעולם לא יכול לזקוף לטובת עצמו שום הישג, רוחני או גשמי, כי הכל הוא סיבות מאתו יתברך.

הדוגמה הקלאסית שר' אשר היה נוקט בה כדי להמחיש את השיטה שלו היתה על המקרה הבא.

צועד לו אדם ברחובה של עיר בשעת לילה מאוחרת, הוא מגיעה לסמטה צדדית, אין איש רואה ושומע, והנה הוא רואה חלון ראוה של חנות תכשיטים ממש מול עיניו. מעבר לזכוכית יש כמה יהלומים יקרים, ואם הוא יצליח להעביר אותם לרשותו, זה מאוד יעזור לו, בתחומים רבים. כל מה שמפריד בינו ובין היהלומים זה קיר של זכוכית דקה, וממש ליד יש אבן שהוא יכול להרים, להטיח בזכוכית ולנפץ אותה בקלות.

אבל אז מהבהבים פתאום אורות

כחולים של ניידת משטרה

כמובן שאם יש בו מעט יראת שמים או אפילו סתם אנושיות בסיסית, הוא יבין שזה מעשה שלא ייעשה, אבל במקרה שלו הוא נמצא בקושי כלכלי גדול והניסיון הופך יותר ויותר משמעותי. הוא חולף על פני החנות, ולאחר מכן חוזר בשנית ובשלישית, מסתכל על הזכוכית, על היהלומים שמאחוריה, על האבן המונחת במרחק קטן מאוד ממנה, ועוד רגע הוא נופל ברשתו של היצר הרע, אבל אז מהבהבים פתאום אורות כחולים של ניידת משטרה שחלפה במקום, ממש ב'מקרה', והרתיעו אותו מלעשות את המעשה הרע. האיש נמלט מהמקום, וממהר לביתו, לפני ששיאו יצרו פעם נוספת חלילה.

למחרת בבוקר הוא מגיע לבית הכנסת, מנופח מגאווה. היה לו ניסיון קשה והוא הצליח להתגבר...

בא אחד מידידי שהשקיף אתמול מחלון ביתו וראה את הכל, ולוחש על אוזנו... אל תהיה כל כך מרוצה מעצמך, אלמלא האור הכחול שהבהב פתאום בסמטה הצדדית, היית עכשיו סופר יהלומים גנובים...

והאמת, אומר ר' אשר, החבר ההוא שהשקיף מהחלון צודק. ברור שהאורות הכחולים הללו הם שהרתיעו את האיש והחזירו אותו לדרך המוטב, אבל מי שלח את הניידת לשם בדיוק באותו רגע גורלי? האם זה אכן היה מקרה? ברור שלא. משמים שלחו לו חיזוק, משהו שיעזור לו להתגבר על הניסיון. ר' אשר היה מכנה את זה

שהיתה פגועה עד עמקי נשמתה, להשתדל לפצות אותה ולהרגיע את הרוחות, וכמובן גם לנזוף בעובד כהוגן, בתקווה שזה יעזור והוא לא יחזור על ההתנהגות הזאת פעם נוספת.

לא עברו ימים אחדים, והוא עשה לי 'פיגוע' נוסף

"לא עברו ימים אחדים, והוא עשה לי 'פיגוע' נוסף. הפעם היה זה לקוח נכבד שהגיע, אדם שהיה 'בעל מידות' גם ברוחניות וגם בגשמיות. הוא ביקש מאותו עובד שיעזור לו למצוא איזה מצרך שמכרו בחנות, והעובד הסתכל עליו במבט ממושך, והחל לשאול אותו בקול גדול: "למה אתה אוכל כל כך הרבה? לא שמת לב שנהיית שמן! זה לא בריא. תפסיק לאכול כל כך הרבה, תראה איזה שמן אתה..."". הלקוח החליף צבעים, וכל האנשים מסביב מאוד כעסו על העובד שככה משפיל לקוחות, ובאו אלי כמנהל החנות בזעקות, אי אפשר לקנות אצלכם, תראו איך העובדים שלכם מתנהגים, בושח וחרפה. ושוב, מה אומר ומה אדבר... האמת שגם אני חשבתי שהם צודקים. אסור להעסיק כזה עובד בחנות שמשרתת לקוחות. הוא פוגע בהם ומתנהג לא יפה, אנחנו רוצים שאנשים יוכלו לקנות מצרכים בהרחבה ובזול, לא שיצטרכו לעבור כאן כאלו השפלות וביזויים חלילה..."

"אבל אני ידעתי היטב, שההחלטה אם לפטר אותו או לא, אינה בידי. אני רק שליח של ר' אשר לנהל את החנות, הוא הבעל הבית והוא שיבץ את העובד הזה באופן אישי בחנות שבניהולי. כבר אמרתי לו כמה פעמים שאני מאוד לא מרוצה מהעובד הזה ושצריכים לשקול את החלפתו, והוא לא אבה לשמוע. אולי עכשיו, אחרי שני המקרים החמורים האלו, הוא יסכים לבקשתי ויאשר לי לפטר את העובד..."

"באתי לר' אשר, הייתי מאוד כאוב ונסער על הצער הגדול שגרם לי העובד המדובר, לי וללקוחות כמובן. אמרתי לר' אשר שעם כל הכבוד לרצון שלנו לגמול חסד עם אנשים שלא יוכלו למצוא עבודה בשום מקום אחר, לפעמים צריכים להודות שהם באמת לא כשירים לעבודה בשום מקום, והראיה, התנהגות כזאת מחפירה שאי אפשר להסכים לה בשום אופן!"

"ר' אשר שמע בכאב גדול את התיאור על מעלליו של העובד, והסכים איתי שזה באמת גורם נזק עצום לחנות וללקוחות... אבל כשדיברתי על הרעיון של פיטורין, הוא השיב לי בשאלה אחת נוקבת: "ואם זה היה הבן שלך???"

"נותרתי פעור פה, עם לסת שמוטה. ר' אשר שאל שאלה, ואני קיבלתי תשובה. אכן, אם זה היה הבן שלי, הייתי נושך שפתיים וממשיך להעסיק אותו, כי כשזה הבן שלי, אני אתגבר על כל הקשיים, על כל האתגרים, גם אם הם גדולים במיוחד, ובלבד שאוכל לתת לו תעסוקה שתביא לו מעט מזוזר לנפשו האומללה. יצאתי משם עם ראש מושפל, איך בכלל עלתה על דעתי כזאת מחשבה פסולה לפטר עובד ממקום עבודתו! ואם זה היה הבן שלי!?!?!".

בהתרגשות ובשמחה גדולה, התחזק באמונה זכה וברה, ופניו לא היו לו עוד.

פעם אמר לי ר' אשר בענוותנותו הרבה: "אני עומד באותם ניסיונות שאתם עומדים, אין שום הבדל. ניסיונות יש לכולם! השאלה היא רק אם נופלים מהניסיון או שקמים ממנו ומתרוומים אתו למקום גבוה יותר".

הייתי צריך כל הזמן 'לכבות שריפות'

מעשה נפלא שמעתי מאחד מבאי ביתו הקרובים ביותר של ר' אשר, שסיפר לי שבדידו הווא עובדא, אבל הוא גם ביקש שלא אפרסם את שמו ברבים.

הלה היה ממונה מטעם ר' אשר לנהל את אחד מסניפי 'יד עזרה', רשת צרכניות חסד שהקים ר' אשר, ושרבבות משפחות בישראל נהנו מהרווחה גדולה בתקופה שהן פעלו, כי יכלו לעשות קניות גדולות בזיל הזול, שכן הרשת כולה עבדה שלא למטרות רווח והמוצרים נמכרו במחירי עלות.

לא איש כר' אשר יחזיק צרכנייה כזאת ויסתפק רק בחסד כלכלי עם המשפחות. הוא היה אלוף העולם באיסוף זכויות ובגמילות חסדים, ולכן הוא החליט שאם כבר מחזיקים רשת עם צרכניות ועובדים, זה בדיוק המקום שבו אפשר להעסיק עובדי קשי יום שלא שפר עליהם גורלם, ושאינן להם שום סיכוי למצוא עבודה במקום אחר. כך יהיה החסד כפול ומכופל, גם עם העובדים וגם עם הלקוחות.

אותו מנהל סניף הבין את השליחות הגדולה שבעסקתם של אנשים אלו, ולא התלונן. זה לא היה קל להפעיל אותם, צריכים לדבר איתם בדרכי נועם, לעודד אותם לעבוד, להוציא אותם מהדיכאון שהם נופלים אליו לפעמים, או להרגיע התקפת זעם... לנקות אחריהם לפי הצורך ולסדר את המדפים שהם כבר סידרו כי הסדר שלהם לא תמיד באמת מסודר...

"עם רוב העובדים הסתדרתי פחות או יותר", הוא מספר, "אבל היה אחד שהיה קצת יותר מדי חריג, והיחס שלו ללקוחות היה מאוד פוגעני. הייתי צריך כל הזמן 'לכבות שריפות' ולהסביר ללקוחות שהוא לא עושה את זה מרוע לב חלילה, אלא ממצוקה קשה ומחוסר יכולת נפשית להתנהג כמו אדם מהשורה.

"אבל הגעתי למצב שכבר ממש התפוצצתי. פעם אחת היה זה כשהעובד עמד על סולם, וסידר במדף העליון שקיות של קמח. הגיעה אשה אחת שבאה לחנות כדי לעשות קניה, והיא ביקשה ממנו בעודו עומד על הסולם, שיביא לה שקית קמח. העובד לא חשב פעמיים, לקח שקית קמח, פתח אותה לרווחה ו... רוקן אותה על ראש הלקוחה. כמובן שקמה שם צעקה גדולה, אנשים מאוד כעסו והתנפלו עלי בגערות, איך אני מחזיק כזה עובד חסר דעה, ואני באמת לא ידעתי איך אוכל להצטדק מפניהם... הם צודקים, זה באמת לא הגיוני להחזיק כזה עובד. הייתי צריך לפייס את הגברת

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

"מי שאוהב לרחם על עצמו ונהנה מזה שאנשים אחרים מרחמים עליו, מוזמן להיות עצוב. אבל מי שלא רוצה לשקוע ברחמים, אין לו מה לחפש במחוזות העצבות. עליו לשמוח, כי השמחה טובה לנפש ולגוף, היא תורמת לאווירה בבית, ובכלל, להיות בשמחה תמיד זה הדבר שכל אדם בעולם שואף אליו!"

מזכה הרבים וגבאי הצדקה הרה"ח ר' יוחנן בריזל מגלה את 'סוד השמחה', ומספר על התוכניות שלו לימי הפורים הבאים עלינו לטובה, ועל 'ליל הסדר' המיוחד אותו לא ישכח כל ימי חייו

אליעזר (לייזר) רוט

משנכנס אדר מרבין בשמחה, וזה בדיוק הזמן לפנות לידיד המערכת, גבאי הצדקה ומזכה הרבים הרה"ח ר' יוחנן בריזל, אשר ידוע בשער בת רבים כמי שצהלתו על פניו בכל עת, ובכוחו להשפיע שמחה גם לסובבים אותו, כאשר יעידון יגידו כל מכריו.

"אנשים שואלים אותי לא פעם, איך אתה כל כך שמח? אין לך אף פעם בעיות? הבנק תמיד מסודר? אין כאבי שיניים? כולם מסביב בריאים ושלמים ב"ה, 'חיים דבש' כמו שאומרים???"

"ואני משיב להם שהלוואי. אמן כן יהי רצון, אני אשמח שהכל יהיה חלק, אבל האמת שאין דבר כזה! אף אדם לא נולד כדי לחיות חיים 'חלקים'. לכל אחד יש עליות ומורדות, במשפחה, בעסקים, בלימודים, ביחסים עם חברים, במצב הבריאותי. הקשיים הם חלק מהחיים! צריכים להכיר בכך ולהבין את זה.

"אבל זה לא אומר שזה צריך להפריע לשמחה. חס וחלילה. ראיתם פעם ילדים שיוצאים לטיול? ככל שהטיול יותר מאתגר, כך הם יותר מתלהבים ויותר שמחים. קושי ואתגר הם לא סיבה לעצבות. למעשה אין שום דבר שיצדיק עצבות. שום דבר!

"אז איך אני שמח? יש שתי תשובות בדבר. תשובה ראשונה, הלוואי שאזכה להחזיק בדרגה הזאת באמת ובתמים באופן מושלם - לדעת שאנחנו בידי הקב"ה. מי הוא זה ואיזה הוא שמציב בפניך את הקשיים? הקב"ה! נו... כדי להתלונן עליו צריכים הרבה מאוד חוצפה ועזות מצח. אנחנו אומרים לו 'תודה אבא', וממשיכים לחייך ולשמוח. זאת עבודה, צריכים להשקיע בזה, האמונה הזאת לא באה באופן מולד, צריכים לטפח ולפתח אותה, אבל זה אפשרי!

"החלק השני", ממשיך הרב בריזל, "הוא פשוט עניין של רווח והפסד גשמי. ראיתי הרבה אנשים שהתעצבו אל לבם מכל מיני קשיים ומאורעות שקרו להם. עוד לא ראיתי אדם אחד, אחד!!! שהרוויח משהו מהעצבות.

"הדבר היחיד שאפשר להרוויח מעצבות זה שמישהו מרחם עליך, ובדרך כלל זה אתה שמרחם על עצמך, כי אנשים מסביב עסוקים מכדי לשים לב שאתה עצוב...

"אז מי שאוהב לרחם על עצמו ונהנה מזה שאנשים אחרים מרחמים

עליו, מוזמן להיות עצוב. אבל מי שלא רוצה לשקוע ברחמים, אין לו מה לחפש במחוזות העצבות. עליו לשמוח, כי השמחה טובה לנפש ולגוף, היא תורמת לכישורים החברתיים, לאווירה בבית, ובכלל, להיות בשמחה תמיד זה הדבר שכל אדם בעולם שואף אליו!"

שאלנו את הרב בריזל מה התוכניות שלו לקראת ימי הפורים הבאים עלינו לטובה, והוא מספר לנו שהוא החליט שהשנה ימי הפורים הם קודש ל... פסח!

"יש לי מסורת ארוכת שנים לנסוע בליל הסדר לקהילות במזרח אירופה, באוקראינה וברוסיה, לחזק יהודים ולערוך ליל סדר ציבורי לאנשים שלצערנו הם בגדר של 'אינם יודעים לשאול', כי הם נותקו ממסורת אבותיהם על ידי הקומוניסטים הארורים.

"השנה אני מתכוון לעשות את הפסח כולו בסייעתא דשמיא בעיר ינוקובה שברוסיה, לא הרחק מהבירה מוסקבה. שם יש אוניברסיטה שאליה באים סטודנטים יהודים מכל רחבי רוסיה, וסטודנטים רבים שלומדים במוסקבה ישנים בינוקובה שבה המגורים זולים יותר, כך שנוצרה שם פעילות נהדרת של השבת לב בנים על אבותם. הייתי שם בראש השנה וביום הכיפורים השנה, וראיתי שיש שם כר נרחב

לפעולה. בעז"ה גם בפסח אהיה שם, אבל הפעם אני נוסע לכל החג, מתחילתו ועד סופו, שמונה ימים תמימים של פעילות, להכניס ליהודים הללו שמחה יהודית בלב, להראות להם מה זו יהדות טהורה ותמימה, ובסייעתא דשמיא לקרב לב בנים על אבותם.

"אבל זה כמובן עולה הרבה מאוד כסף, לשנע מאכלים, לארגן שם אוכל כשר למאות אנשים, לשמונה ימים, מצות יין, וצריכים שיהי השפע של אוכל כשר, כדי שאנשים לא יבואו לאכול חמץ רח"ל. צריכים לקנות להם הגדות וסידורים, כיפות וטליתות, צריכים להיערך גם עם כמה זוגות תפילין בשביל אלו שבמהלך החג יקבלו על עצמם להניח תפילין לאחר הפסח, וכל זה עולה כסף.

"אז בפורים אני מתכוון להתרוצץ בין בתי הכנסת, ולקיים מנהג 'כל הפושט יד', לעלות לבתי יהודים אמידים ולהתרים אותם, למימון הפעילות.

"אגב", מבקש הרב בריזל, "אם אנחנו כבר מדברים, זה באמת ממש משמים, אולי תפרסמו בגיליון 'לקראת שבת' את הטלפון שלי, אולי יש מישהו שרוצה לתרום מימון למצות או תפילין, או סכום כסף שיסייע לנו בפעילות הזאת, אני אשמח לכל עזרה, גדולה או קטנה. המספר שלי הוא 054-5536356."

ואם אנחנו מדברים על ליל הסדר, לרב בריזל יש באמתחתו מעשה נפלא ונורא מאוד, שאירע בליל הסדר, לפני 33 שנה, בעיר טרנופול שבאוקראינה, וכך היה המעשה.

"הפעם הראשונה שעשיתי ליל סדר באוקראינה, היתה בטרנופול. בשנה הראשונה הבאנו את כל הנצרך לחג, ממש לא חיסרנו דבר, חוץ ממשוהו 'קטן'... שכחנו להביא הגדה לפסח. לא בלשון הקודש ולא ברוסית...

"זה היה אתגר לא פשוט לערוך ליל סדר בעל פה, אבל ב"ה הסתדרנו... חלק מההגדה יש בסידורים מה שנוהגים לומר בשבת הגדול, וחלקים אחרים זכרתי בעל פה, ואיכשהו הסתדרנו בסייעתא דשמיא.

"שנה לאחר מכן כבר דאגנו מראש ליזכור את ההגדות, שלא תחסר לאף אחד הגדה ברוסית או בלשון הקודש.

"ליל הסדר הראשון עבר עלינו בהתרוממות הרוח. האנשים שבשנה שעברה היו קצת בהלם, זו היתה פעם ראשונה שלהם בליל הסדר, כבר עיכלו את זה, ועכשיו באו עם ציפייה לליל סדר נוסף, שיתפו פעולה והיתה אווירה מאוד מיוחדת ב"ה.

"אבל הסיפור שאני רוצה לספר אירע דווקא למחרת בבוקר, אחרי התפילה. בבית הכנסת נוחת פתאום אדם חדש, שלא הכרתי... אני מנסה לברר אצלו ברוסית אם הוא יהודי, והוא מתחיל לדבר איתי באידיש אוקראינית שוטפת.

"איך קוראים לך?", שאלתי אותו באידיש והוא עונה לי "יענקל". אוקיי, זה מעודד. יענקל זה שם יהודי שורשי, לא 'יאשק' או 'בוריס' או שם גויי אחר.

"ומאיפה אתה?" שאלתי, והוא השיב לי שהוא מגיע מפרמישלאן,

ושהוא נסע את כל הדרך מפרמישלאן לטרנופול, כי הוא שמע שכאן הולך להיות ליל סדר היום בלילה, והוא כבר עשרות שנים לא זכה לעשות ליל סדר עם עוד יהודים. כל שנה הוא עושה ליל סדר לבד, לא תמיד יש לו מצות, אבל הוא שותה ארבע כוסות יין ומקנח בתפוחי אדמה. עכשיו כבר יש מצות ב"ה, אחרי נפילת מסך הברזל, אבל הוא רוצה לקיים לראשונה מזה שנים רבות את ההלכה שצריכים לשאול מישהו אחר 'מה נשתנה', ולא שהוא ישאל את עצמו כמו שעשה עד כה...

"נהיה לי קר בעצמות! ליל הסדר כבר היה אתמול, והוא עכשיו מגיע בהתלהבות לליל הסדר. נכון שיש כאן שני לילות סדר כי אנחנו בחו"ל ויש יום טוב שני של גלויות, אבל העיקר זה הלילה הראשון כמובן.

"מעבר לכך, ראיתי שיש לי כאן יהודי שיודע הלכות. הוא יודע לעשות ליל סדר לבד, הוא יודע שצריכים לשאול זה את זה 'מה נשתנה'... זה מאוד הפתיע אותי. כל האנשים שפגשתי פה עד כה, היו בעלי ידע מוגבל מאוד ביהדות, והוא היה נראה אחד שיודע הכי הרבה ממה שפגשתי עד כה.

"אמרתי לו, ר' יענקל, תשמע, אני לא יודע איך לומר לך את זה, אבל אתה טעית ביום. עכשיו כבר יום טוב ראשון של פסח. אתה רואה שאני עם שטריימל, נכון? אתה יודע ששטריימל לובשים בחג ולא בערב חג, בטח אתה זוכר משנות ילדותך..."

"הוא נהיה חיזור, הסתכל עלי בפחד ובעתה... "זאת אומרת שאני פספסתי את ליל הסדר, ושאלתי חמץ בפסח! אוי ואבוי!!!"

"ר' יענקל מפרמישלאן כמעט התעלף ונפל על רצפת בית הכנסת המאולתר בטרנופול... אבל אני מיד תפסתי את עצמי ואמרתי לו, 'מה זה משנה מה היה? העיקר שעכשיו אתה לא אוכל חמץ ב"ה, ועכשיו אנחנו בדיק סיימנו להתפלל מוסף, בוא איתי לבית שלי, ונאכל את סעודת החג בהתרוממות הרוח, ובלילה תבוא איתנו לליל הסדר השני'." הוא הרים אלי עיניים במבט של תודה, ניסה להתעודד, אבל היה לו מאוד קשה. "כל שנה אני מקפיד לבדוק באיזה יום יוצא פסח, למנוע את עצמי מאכילת חמץ. לא תמיד היו לי מצות, אבל חמץ לא אכלתי. השנה טעיתי בחשבון, אוי לי ואבוי לי!"

"הלכנו הביתה, וכשראיתי שבני ביתי מתחילים להכין את השולחן לסעודה, נפלה לי הברקה של רגע... "בואו נעשה ליל הסדר!", אמרתי לאשתי וילדיי, "מי אמר שאפשר לעשות 'סדר נאכט' רק בלילה. אנחנו נעשה גם ביום!"

"אשתי ע"ה הבינה מיד את כוונתי ואת המטרה שלשמה הצעת כזה רעיון 'מטופש', ושיתפה פעולה. בו במקום הופיעו שלוש מצות, עלי חסה שטופים, עשינו 'קערה' עם הסימנים שנשאר ממתמול, והתחלנו... "הא לחמא עניא".

"הבעיה היתה שכל ההגדות נמצאות באולם שבו אנחנו עורכים את הסדר. את הסעודה של הבוקר אכלתי בדירה בה התארחתי, ואין לנו הגדות, אבל ר' יענקל לא נרתע... הוא התחיל לומר את ההגדה בעל פה. הייתי המום! היהודי חי עשרות שנים בברית המועצות, תחת שלטון קומוניסטי, והוא יודע את ההגדה של פסח בעל פה! "אחד הילדים שלי שאל אותנו 'מה נשתנה', עבור הילדים שלי זאת היתה

סבי נקרא בדחיפות לחדר המנהל ומשאך נכנס ואפילו עוד לא הוזמן לשבת על כסא, מיד הוא 'חטף על הראש' והחל לקבל גערות: "האינך יודע כי כאן בארץ ישראל תמו המראות הגלותיים הללו?! אין לך עוד מדרס רגל במפעל שלי, הבינות?!"

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על ההשפעה שמשפיע הבגד על האדם, וההשפעה שמשפיע האדם על הבגד

פרשה ארוכה בתורה מתארת את עשיית בגדי הכהנים, ובביאור עניינה כתב ה'חינוך':

"משרשי המצוה, היסוד הקבוע לנו כי האדם נפעל לפי פעולותיו ואחריהם מחשבותיו וכוונותיו, והשליח המכפר צריך להתפס כל מחשבתו וכוונתו אל העבודה, על כן ראוי להתלבש בגדים מיוחדים אליה, שכשיסתכל בכל מקום שבגופו מיד יהיה נזכר ומתעורר בלבו לפני מי הוא עובד..." (מצוה צט)

השליח שנבחר לכפר על עם ישראל אינו יכול לעבוד בתפקידו כשהוא טרוד במחשבתו בעניינים אחרים כיון שהוא חייב לכוון את מלאכתו כראוי ולשם כך הוא זקוק לשליטה מוחלטת על פעולותיו. לכן צריך שכל מעיינותיו יהיו נתונים בדבר מה שיזכיר לו בכל רגע ממש בו את חובתו ואת גודל תפקידו, את דרישות עבודתו ואת תכליתה. בגדיו היחודיים משמשים עבורו תזכורת, והגם שהיא חיצונית בלבד הרי שבכוחה לעורר אותו כל הזמן ולכוון את מחשבותיו שמעשיו יהיו מופנים אל המטרה והתכלית.

על כוחו העצום של מלבוש האדם ועל יכולת ההשפעה הטמונה בו, נלמד ממעשה אותו היה מספר הגה"צ רבי יצחק הוטנר זצ"ל על רבינו קדוש ישראל מסלנט זי"ע.

כאשר רבי ישראל הלך לעולמו, כמעט ולא השאיר אחריו מאומה, שכן עני מרוד היה וכל רכושו הסתכם בכמה חפצים פעוטים ובהם פרטי לבוש דלים מאוד. אחד משכניו של ר' ישראל ששימש אותו בשנותיו האחרונות ביקש מהרבנית את כובעו המרופט והוא אכן הצליח, ובחלקו נפל הכובע של ר' ישראל.

היהודי הזה ייחס חשיבות עצומה לכובע וחיבב אותו מאוד. על אף שהיה מיושן ומרופט, בעיניו נחשב הכובע לחפץ יקר ערך והיה נוהג לחבוש אותו כדי לכבד בו את השבת. בתחילה חבריו לא שמו לב לשינוי בלבושו, אך במשך הזמן הרגישו בכך והתפלאו לראות שדווקא בשבת חובש הוא כובע שאינו מכבד לא את השבת ולא את בעליו. הם לעגו לו ודיברו אל לבו שבמעשהו הוא פוגם בכבודה של שבת וביקשו ממנו שיחדל לחבוש כובע כה מרופט ומיושן.

אמר להם האיש בהתרגשות: "אמרו נא לי, האם הימנעות מדיבורי לשון הרע בשבת מוסיפים לכבודה?" "וודאי!" - ענו כולם כאחד והרי דברים מפורשים בחז"ל הם "בטורח התירו בשאלת שלום

בשבת" (שבת קי"ג ע"ב) כלומר, חכמים בקושי התירו לומר שלום בשבת, קל וחומר דיבור לשוה"ר שהוא עוון פלילי וודאי שאסור בשבת, וכבר הגאון מוילנא האריך בזה באגרתו הידועה, וברור אפוא שלהימנע מדיבור לשוה"ר בשבת זהו כבוד שבת אמיתי.

"דעו לכם" - אמר אותו יהודי - "כאשר אני חובש את הכובע של רבי ישראל מסלנט אינני מסוגל להוציא מפי אפילו מילה אחת של לשוה"ר!!!"

רגיל היה ה'פחד יצחק' לספר מעשה זה בהתרגשות רבה, והיה מוסיף ואומר: "ראו איזה כוח השפעה יש למעשים שלנו, אנו יכולים להעניק קדושה ורוממות מפעולות וממעשים אפילו בחפצים דוממים. ר' ישראל מסלנט, הספיג קדושה בבגדיו ואף בהם נתן כוח שיוכלו לפעול ולהוסיף רוחניות עד שהאדם הלוש אותם לא יהיה מסוגל לדבר לשון הרע! פלאי פלאים!!!"

בכח הבגד לשנות את מהות האדם הלובשו!

על הכח שיש לבגד אצל לובשו אפשר ללמוד מהכתוב בתורה על יעקב.

בשעה שרבקה שלחה את יעקב להביא גדיי עיזים כדי להכין

בשיטה הזו ודבק בבגדיו היהודיים המסורתיים כמעט ולא היה שייך שיוכל להתפרנס כאן בארץ.

אותם הצדיקים, באו ארצה וגרו בעיר פתח תקווה ולאחר מכן העתיקו את ביתם לתל אביב ושם הפך הבית חיש מהר לאבן שואבת לכל והיה לבית וועד לחכמים. בהיותם חסידי ויז'ניץ בכל רמ"ח אבריהם ושס"ה גידיהם, באופן קבוע הסבו בביתם לסעודות מלוה מלכה קדושים וצדיקים כמו כ"ק האדמו"ר ה'ישועות משה' מויז'ניץ ועמו גיסו הגה"צ רבי יודל'ע הורביץ מדז'יקוב והרה"צ ר' נפתלי חיים אדלר זכר צדיקים לברכה.

באותם ימים רבצה על ביתם עננה כבידה והיא הדאגה לחינוך צאצאיהם. הם חרדו כיצד יצליחו לחנך את ילדיהם בתוך התווה ובוהו התל אביבי, בהשפעת האווירה החילונית הקלוקלת ומעורבת ברוח התעתועים שהרעילה את הכל. הם חשבו וחישבו והגיעו למסקנה כי אחת עליהם לעשות: להעמיד חומה ולהציב מגן שישמשו כתריס בפני ההשפעה הנוראה. הם הכירו את סודו של ה'לבוש החסידי' והבינו את כח עוצמתו והחליטו אז, כי תמורת כל הון שבעולם על הלבוש הזה הם לא יוותרו ושום דבר לא יעמוד בפניהם! על הלבוש והאיצטלא החיצונית הזאת הם אינם מתפשרים בכהוא זה והיה אשר יהיה.

כאשר בנם הקטן היה בן חמש שנים כבר הלבשוהו בקפטן חסידי בשבת קודש

כאשר בנם הקטן היה בן חמש שנים כבר הלבשוהו בקפטן חסידי בשבת קודש, וסבי"ל לא יצא לאף מקום מבלי שהיה לבוש במלבוש חסידי מלא. בערב השבת הראשונה בה היה צריך לצעוד מרחק רב מביתו בשכונת שפירא עד לבית המדרש הויז'ניצאי במרכז העיר התעוררה דילמה, שכן היהודים לא העזו אז לחבוש את השטריימל ברחוב בפומבי לכן הם לקחוהו סגור בקופסה ורק בבית הכנסת ובבית חבשוהו, ואף הוא תהה כיצד יעמוד בכך...

סבתי ע"ה הזכירה לו מהר מאוד את ההחלטה שלהם: "הלא קבלנו על עצמנו שלא לשנות במלבוש כלום..." ומהחלטה למעשה - היהודי הראשון שצעד ברחובות תל אביב עם שטריימל על ראשו היה רבי בערל ולצר!

לא רק בשבתות ובימים טובים, אלא אף בחול המועד הקפיד שלא להוריד מעל ראשו את האיצטלא החסידי. בגלל מנהגו זה בו החזיק ולא הרפה, הוא הפסיד מקום עבודה מכובד והתקשה בפרנסה אבל על ההקפדה הזו לא ויתר ובימי חול המועד היה מעוטר בשטריימל! כדי להמחיש עד כמה היה שטריימל חריג בנוף התל אביבי דאז, הוא סיפר לימים כי כאשר צעד בשבת אחת ברחובות תל אביב והשטריימל על ראשו, צעד לצדו אדם מתושבי המקום שהיה רחוק משמירת תורה ומצוות וילדו הקט על כתפו. כאשר הילד ראה את הלבוש המשונה על ראשו של היהודי קרא בהתפעלות: "אבא ראה נא! האיש הזה הניח חתולה על ראשו!..."

לא רק ברחובות העיר העברית הראשונה היה נוהג כן. לימים התקבל

מטעמים ליצחק על מנת שיעניק את הברכות לו ולא לעשו, כתוב בתורה שיצחק שאל את יעקב מי אתה והוא ענה לו: "אנכי עשו בכורך" וכבר רבותינו התקשו בדיבור זה, כיצד הותר ליעקב לשקר, ויש בזה ביאורים שונים והמקובל ביותר הוא שיעקב הפסיק לאחר תיבת 'אנוכי' וממילא התשובה שהוא ענה ליצחק היתה מחולקת לשניים: 'אנוכי' ו'עשו בכורך'...

רבינו ה'חתם סופר' זי"ע תמה על פירוש זה באמרו, ניחא כל אותם תירוצים אבל יעקב אבינו הוא הרי 'עמוד האמת' כיצד מתאים הדבר ליעקב?!

מכח קושיה זו מחדש ה'חתם סופר' יסוד נורא ואיום: רבקה ביקשה מיעקב שילבש את בגדי עשו כדי שיצחק לא יזהה אותו, ולמרות שיעקב לא רצה לעשות זאת בשום אופן הוא נענה כי חזקה עליו מצות כיבוד אם, ואכן הכתוב אומר: "ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמודות אשר אתה בבית 'ותלבש' את יעקב בנה הקטן" (בראשית כו, טו). למה רבקה הלבישה אותו? כי מעצמו הוא לא רצה ללבוש! וכל כך למה?

"מפני שכשיעקב לובש את בגדי עשו הוא נעשה חתיכת עשו!" ממילא, אומר החת"ס, ברגע שלבש יעקב את הבגדים ויצחק שואל אותו מי אתה, יכול הוא לענות "עשו!" כי כעת הוא אכן שטיק'ל עשו!

והחליטו אז, כי תמורת כל הון שבעולם על הלבוש הזה הם לא יוותרו

זקני הרה"ח ר' בערל ולצר זצ"ל וזקנתי מרת רבקה ע"ה, אשר בדור תהפוכות העמידו ביתם כחומה בצורה לתפארת וזכו לגדל דורות ישרים ונאמנים בזכותה של השמירה האדוקה שהקפידו על הלבוש והאיצטלא החסידי.

צדיקים אלו עלו לארץ ישראל בתקופה של לפני קום המדינה, בימים נוראים אלה אחר שההשכלה העכורה עשתה שמות בלב העם והעבירה רבים על דתם, ואחריה השלימו עוקרי הדת שבכוח התעמולה ובנחת זרועם ממש העבירו על דת את רוב אלו שנשארו לפליטה ממלחמת ההשכלה.

ימים אלו היו ימי צנע ומחסור והרעב שלט בכל מקום בארץ. מציאת מקום עבודה היה אחד הדברים הקשים והנכספים ביותר ומי שזכה בזאת ומצא אפילו חצי משרה בעבודה מזדמנת כלשהי קפץ עליה כמוצא שלל רב. רוב מקומות העבודה היו תחת סמכותם של הציונים החילוניים והם שלטו בהם ביד רמה ועשו במם כטוב בעיניהם, כאשר פתחו את הדלתות למי שמאמין בדרכם והולך אחריהם כשעל דגלם חרטו "ככל העמים בית ישראל" עפ"ל.

היהודי האדוק הצטייר אז בדמות יהודי גלותי ומסכן שהאומללות היא גורלו, דמות שגורמת להעדר התקומה היהודית רח"ל. לחלוצים שעלו ארצה הקפידו תחילה לשנות את לבושם ולכן הפעולה הראשונה שעשו בכניסתם לארץ היתה החלפת הכיפה שהיא סמל היהודי ב'כובע טמבל' - סמל היהודי החדש... מי שלא שיתף פעולה

צריך להוציא את רעייתי והתינוקת מבית החולים ואין בידי אגורה שחוקה לשלם למונית!"

החבר המסור הרגיעו באמרו אליו: "אל דאגה, אני מחר אדאג להוציא את זוגתך מביה"ח" והוא עמד בדיבורו... ברשותו היתה משאית זבל גדולה אותה עמל לנקות במשך כל הערב ולמחרת הגיע לבית החולים ואחר כבוד הוביל את היולדת ובתה במכונית הזבל הגדולה והפתוחה הישר לביתם...!

ההקרבה והויתור על הפחתה במשכורת היתה בגדר מסירות נפש ממש, שכן היא גבלה במחסור של אוכל, אבל למען המראה היהודי שלהם הם עשו הכל ולא ויתרו אפילו על קוצו של עיקרון...

לא לעולם ראו קושי ומכאוב בגין שמירתם ההדוקה על קבלתם. קרה ומעז יצא מתוק. היה זה באחת השבתות כשחזר סבי מתפילת שחרית והנה בעליו של המפעל בו עבד צועד למולו ומשאך ראה אותו אחזה בו בהלה נוראה והוא התבלבל לגמרי מהמראה ה'נורא' של עובדו עטור בשטריימל על ראשו ועטוף בטלית על גופו! שומו שמים... סבי ז"ל שם לב להבעת פניו של מעבידו אך לא יהודי חם שכמותו יאבד את עשתונותו ובמלוא הרגש שבו הוא רכן לעברו וברכו בלבביות בברכת 'שבת שלום'.

בהיותי בקראקא שנאתי את השחורים האלו...

למחרת בבוקר, ביום ראשון בשבוע, הוא נקרא בדחיפות לחדר המנהל ומשאך נכנס ואפילו עוד לא הוזמן לשבת על כסא, מיד הוא 'חטף' על הראש' והחל לקבל גערות: "האינך יודע כי כאן בארץ ישראל תמו המראות הגלותיים הללו?! מדוע הנך מקלקל את האווירה השוררת ברחובותינו? אהה, עוד בהיותי בקראקא שנאתי את השחורים האלו... אין לך עוד מדרס רגל במפעל שלי, הבינות?!" רבי בערל לא נבהל, הוא הישיר אליו מבט וקרא בקול: "אם רצונך לפטרני משום שיש לך עובדים מיותרים במפעל, בבקשה, עשה זאת, אך קודם לכן תפטר את אלו שנכנסו אחרי ואז יגיע תורי... אבל אם חפצת לפטר אותי בגלל לבושי היהודי הרי שטועה אתה טעות גדולה - אני נשאר לעבוד כאן! ארץ ישראל היא ארצנו, כאן מקומנו ופה נתהלך בגאון! יהודים חרדים לה' אנו והולכים בדרך האמת בביטחון גמור וללא חת! האם נכוננו לנו חיים תחת שלטון קומוניסטי המדכא ומשפיל את הדת עד עפר?! הלא תבוש ותכלם!"

בעל המפעל ישב כשראשו שמוט לצדו הוא היה המום מהתעוזה של העובד הסורר, אך ר' בערל שכל ימיו לא חת מאיש המשיך להטיף לעברו את האמת הנצחית, לפיה, לא יעלה על הדעת שבארץ הקודש יסבלו יהודים רק בגלל שהם גאים ביהדותם! "לא נאפשר לכם להשלים את המלאכה שהתחילו בה קודמיכם, ואתם לא תעשו כמעשי שונאינו בכל שנות הגלות" - סיים את דבריו הנוקבים.

לאחר שחלפו רגעים ספורים, הקולות נרגעו והדי הוויכוח נדמו, התרכז בעל המפעל והוא כיבד את ר' בערל לשבת מולו והחל לשתף אותו ולספר לו בלחש כשדוק ערפילי מכסה את עיניו: "אומר לך את האמת, באותה שעה שבה ראיתך צועד בשבת, עלו בלבי געגועים עזים לבית אבא, השתוקקתי לראות שוב את

ר' בערל למשרת פקיד בסוכנות היהודית שהיתה מרכז הפעילות של הציונים, ותקציבי העתק שזרמו אליה נתנו בידי כוח ושלטון על כל אלו שנוקקו לשרותיה. פנים יהודיות אמיתיות לא נראו שם כלל והוא היה היחיד בעל מראה יהודי והופעה של זקן ארוך ופאות היורדים על פי מידותיו והם נראו זרים ומשונים במקום. על אף ולמרות זאת הוא מעולם! מעולם לא הגיע למקום שלא בבגדי החסידיים!

גם כאן הוא הקריב מפרנסתו למען שמירת העיקרון הזה. היה זה כאשר אנשי הסוכנות היהודית הפליגו לחו"ל כדי לקבל את העולים החדשים. הנסיעות האלו הכניסו תוספת משכורת מכובדת למשתתפים בהן ופעם אחת כאשר הפליגו לצרפת ולאטליה גם ר' בערל נסע. זו היתה ההפלגה הראשונה והאחרונה שלו...

המראה המיוחד הזה צרם מאוד לראשי הסוכנות

כדרכו הוא עמד על עקרונותיו ולא שינה כמלוא נימה ממנהגיו ובהגיע שבת המלכה לבש בגדי שיראין - לבוש מיוחד ולא מוכר שמשך אליו עיניים תוהות וסקרניות, אבל לא יהודי חם שכמותו יתפעל מכך והוא נעמד בקרן זוית והחל לומר במנגינה ובדביקות את 'הודו לה' של לפני מנחה, וכך המשיך להתפלל את כל נוסח התפילה בנוסח הויז'נצאי המשתפך, לאחריו ערך לעצמו שולחן ושר עליו זמירות שבת בשמחה ובדביקות. אט אט הלבבות היהודיים החלו להיפתח ולהתחמם לאורו ורבים התקרבו אליו ובאו לקבל ממנו אחר שנמשכו להשראת הקדושה שאפפה אותו.

המראה המיוחד הזה צרם מאוד לראשי הסוכנות והם ביקשו ממנו ודרשו באופן חד משמעי כי יפסיק מיידית עם הפעילות הדתית' הזו שאינה תואמת את רוח הזמן... תוך כדי הבקשה הם אף שלחו אליו איום ברור להודיעו, שאם לא יחדול מכך הוא לא ישתתף עוד בנסיעות אלו...

אך הוא בהינף יד ביטל בתנועה חדה את דבריהם מכל וכל ומתוך תחושה עמוקה של 'ויגבה לבו בדרכי ה' הסיט אותם מעליו והמשיך במעשיו עם הלהט החסידי שבער בו. בו במקום הוחלט כי זו תהיה נסיעתו האחרונה לחו"ל והמשמעות הישירה היא הורדת סכום גדול מהמשכורת החודשית שכל כך נצרכה בימים ההם. כדי לקבל מושג על ההפחתה הזו במשכורת, עלינו לדעת כי כל הורדה בשכר אז הייתה קריטית ממש, שכן הם חיו במצוקה ובלחץ כפי שהסיפור הבא יעיד על כך:

ברשותו היתה משאית זבל גדולה

ביום בהיר אחד חברו פגשו ברחוב כשעננה מרחפת על פניו והיה נראה טרוד ביותר. לשאלתו מה ארע לו ענה 'רעייתי ילדה בת!'

[אמי שתחי' לאורך ימים ושנים טובות]

"נו, ומה כל כך נורא?... בשנה הבאה תזכו בעז"ה לבן..." בירך החבר, אך ר' בערל הסבירו: "אינך מבין... אדרבה דווקא על שנולדה לי בת שמח אני מאוד כי אין בידי פרוטה לעריכת ברית... אלא שמחר אני

ברינקר תפס את כף ידי בשני ידיו ואמר לי, ר' יחיאל, אני חייב לך את חיי, אתה הצלת אותי ממות. בבקשה ממך הרב ורקר, המצוה הזאת עשית אותה במסירות נפש, ובלי שמישהו ידע על כך כמעט. תזכור ר' יחיאל, אל תפסיד את המצוה הזו, תדאג לא להפסיד את האוצר הזה שקיבלת היום

הסיפור המיוחד, שסיפר רבי יחיאל ורקר זצ"ל,

מדמויות ההוד של שערי חסד, ברוב רגש, באחרית ימיו, לרבי שלום מרדכי שבדרון זצ"ל

מאת: צבי גטקור

שָׁמֶן זֵית זָךְ פְּתִיחַ לְמֵאוֹר (כו ב)

כתיב למאור ולא כתיב למנחות. (ד"ה)

רש"י מלמדנו יסוד גדול, כי בענייני שמים, מה שחשוב לפני השי"ת הוא הזון, הנקי, ולכן בנרות המאירות בבית המקדש יש צורך שיהיה השמן זך, אבל במנחות שנאכלים ע"י האדם שם אין צורך דווקא זך. שמעתי ממרן הגרא"ל שטיינמן זיע"א, שהיה רגיל לומר, עלינו לדעת כי לא ה'הרבה' חשוב לפניו ית', אלא הזון, המעט השלימים שישנם בעולם הרי הם חביבים לפניו ית' הרבה יותר מרבים שלא שלימים ביראתו. וכדברי החובות הלבבות בסוף שער יחוד המעשה, "כי המעט הזך הוא הרב, והרב הבלתי זך הוא המעט".

הרמב"ם בפירושו למסכת מכות מוסיף ומבאר, כי חשיבות הזון מאשר הרב, הוא גם במעשי האדם עצמו, ומפני סיבה זו הרבה לנו השי"ת תורה ומצוות, משום שמצוה אחת הנעשית בשלימות ובנקיות, לשם שמים, היא זו שמזכה את האדם בעולם האמת הרבה יותר מרבות מצוות אחרות!, וזה דבריו של רבי חנניה בן עקשיא, "רצה הקב"ה לזכות את ישראל", וזה כאמור הרי יכול להיות רק ע"י מצווה שלמה, זכה וטהורה, ולכן "הרבה להם תורה ומצוות", לאשר בין כל אלפי אלפי המצוות שהיהודי יעשה בימי חייו, לא ימלט, שתהיה לו מצוה אחת, שבה יזכה לעולם גבוה, מצווה שאותה יעשה בשלמות. שומה עלינו לאור הדברים הללו, לשים על לבבנו, ולחפש להיות שלמים יותר, לפעול בנקיות, ובזון, לשאוף לטהרה ומצווה שלמה, ולשמור על מצווה שנעשתה לשמה, מכל משמר.

האבודה, כשכמעט ברור שלא יחזור ממנה ה"י. הצעירים שהבינו כי הגיוס לצבא חורף את גורל חייהם עשו כל שביכולתם להימלט למדינות אחרות, או להתחבא במרתפים טחובים ובעליות גג מאובקות.

בחור אחד ממשפחת ברינקר, מצא לעצמו מקום מסתור, שם שהה כמה חודשים, עם מזון מועט, ופחד גדול, כי החיים חשובים מכל. ככל שהאבידות בשדה הקרב עלו, כך החיפושים אחרי חייבי הגיוס גברו, והבחור ברינקר נתפס על ידי החיילים המחפשים ונלקח למעצר, בני משפחתו המבוהלים שילשלו לידי השומר סכום הגון בכדי שישחרר אותו ל"יום אחד", לשבת קודש, והטורקי המשוחד שיחרר אותו, לא לפני שהזהיר אותם בקול כי עליו לחזור תיכף ומיד בצאת השבת.

ואז הגיע בסתר, אחד מהם אלי

בשבת הפצירו בני המשפחה באחיהם כי יברח מירושלים אל הפרדסים שבאזור פתח תקוה, שם שמעו כי מסתתרים משתמטים רבים הממתנינים לשון המלחמה, אך הבחור פחד מאוד, לאשר ידוע ידע שהדרך משער יפו ועד לאזור מוצא מלאה בפטרולי חיילים המחפשים אחר הבורחים, וא"כ בבירחתו מן העיר הרי הוא לכאורה חורף את גורלו מהר יותר מאשר היציאה אל החזית, 'אצא לחזית וה' יעזור' אמר, אך בני משפחתו לא ההינו לחשוב על כך ודיברו על

סיפור מיוחד, סיפר רבי יחיאל ורקר זצ"ל

סיפור מיוחד, סיפר רבי יחיאל ורקר זצ"ל, מדמויות ההוד של שערי חסד, ברוב רגש, באחרית ימיו, לרבי שלום מרדכי שבדרון זצ"ל, אשר בא לבקרו בעת חוליו האחרון.

היה זה בימי מלחמת העולם הראשונה, סיפר ר' יחיאל, הימים היו ימי התפוררות האימפריה העות'מנית, הצבא הטורקי נחל כישלון אחר כשילון בקרבות, והפחה הורה על גיוס כללי, מלבד נתיני חוץ ובעלי פטור בודדים, כל צעיר בגיל גיוס חויב לצאת למערכה

"אנחנו נזעקנו. מה זאת אומרת אין לו סידור אז נתת לו, הרי מדובר בסידור הירוק שלך, אתה צמוד אליו כבר עשרות שנים, לא אז בלעדיו לשום מקום, ככה נתת אותו לאדם זר שאתה לא מכיר. שילך לחנות ויקנה סידור ב-30 שקלים! מה פתאום אתה נותן לו דבר יקר כל כך ללבך?"

הרה"ג ר' יעקב מנשה שליט"א, בשיחה על אביו הגדול, הגאון רבי מנשה מנשה זצ"ל

יעקב א. לוסטיגמן

בגיליון הקודם הבאנו שיחה מיוחדת שערכנו עם הרה"ג יעקב מנשה שליט"א, בנו של הגאון רבי מנשה מנשה זצ"ל, שנסתלק לפני שבועות אחדים, לאחר שכל מסכת חייו היתה רצופה בעמל התורה באופן מבהיל. כעת נביא את חלקה השני של השיחה, לזיכוי הרבים ולהנצחת זכרו של אותו גאון וצדיק.

"אבא זצ"ל היה נוהג לעסוק בגמילות חסדים, תוך כדי לימודו. הוא היה שומע על מישהו שזקוק לעזרה, ומגייס לו מפה ומשם, בלי להוציא את הראש מהלימוד לזמן ארוך מדי.

"רק כדי לסבר את האוזן אספר משהו שאירע פעם כשהייתי כבן 12, פתאום נתפסתי ברוח של עסקנות, והתחלתי להחתיים שכנים ואנשים ברחוב על איזה עניין ציבורי שהיה באותם זמנים, וחשבת בתמימותי שאם אשלח כך וכך חתימות לאיזה חבר כנסת, הוא בוודאי ידאג להסיר את אותו מכשול רוחני.

"כשאבא גילה על כך הוא נזף בי בחומרה, ואמר לי "אתה יודע מה זה להתעסק בענייני ציבור?! זה מוציא את הראש מהלימוד! כל גדולי ישראל לא התקרבו לעניינים של עסקנות ציבורית עד גיל חמישים או שישים, ואתה חושב לך שבגיל 12 אתה יכול לעסוק בענייני ציבור בלי שהדבר יפריע לך להצליח בלימודים? מפעילות כזאת לא יוצאים תלמיד חכם".

עוד הוסיף ואמר לי: "אנחנו לא הלכנו לחתונות, לא הלכנו לבר מצוות, לא ראינו שינה בעינינו. חשבו עלינו שאנחנו גאוותנים שאנחנו לא אכפת לנו מאף אחד ואנחנו חושבים רק על עצמנו, לכן אנחנו לא הולכים לחתונות, אבל האמת היא שרק מי שלומד בהתמדה, מצליח".

"את הדברים אמר על עצמו ועל עוד כמה חברים כביכול שהיו באותה קבוצה, לכן אמר בלשון רבים, אבל זה היה מפני ענוותנותו, והאמת שהוא היה לבדו משקיע כך בצורה כזאת מוחלטת".

"למרות האמור, הוא היה משיג כספים ועושה צדקות ביני וביני, בלי להפוך לעסקן ציבורי. היו כמה וכמה אלמנות שקיבלו ממנו תמיכות הגונות באופן קבוע, לאורך שנים. כמה וכמה חתנים שהתחתנו בעזרתו ובסיועו הכספי. דווקא בגלל שהוא היה כזה שקדן, היה לו כח להוציא מאנשים תרומות בכמה מילים, בלי להתאמץ יותר מדי, כמו שאומרים חז"ל על חסידים הראשונים שמתוך שהיו חסידים היתה תורתם משתמרת ומלאכתם מתברכת.

"בכל אופן, היתה לי פעם הצעה לעבור מהכולל בו למדתי באותה עת, לכולל מצויין יותר, שבו לומדים בצורה יותר עיונית ועם הספק מצויין, במחויבות גדולה ללימודים, וחשבת שאם אעבור לכולל הזה אוכל להצליח יותר בלימודים. עם זאת, הנוהג בכולל הזה היה שאברך חדש שמגיע מקבל בתחילת הדרך רק את התקציב של משרד הדתות, ואם הוא מצליח במבחנים לאורך זמן, הוא מתחיל לקבל בהדרגה גם מלגת לימודים.

"אני למדתי אז בכולל שבו קיבלתי מלגה מלאה, ולעבור לכולל שבו נותנים רק את כספי משרד הדתות, זה היה לא פשוט. המשמעות היתה שההכנסה החודשית נחתכת בחצי. מצד שני, אני רוצה להתעלות בלימודים, והירידה במלגה היא רק לתקופה, עד שאצליח במבחנים בעז"ה.

"התלבטתי מאוד והתייעצתי עם אבי מורי, והוא אמר לי "יעקב, אל תהסס, תעבור לכולל החדש ואני אשלם לך את החסר, כדי להשלים למה שאתה רגיל לקבל היום!".

"אכן, כך עשיתי. עברתי לכולל, ומדי חודש אבא נתן לי מעטפה עליה הופיע שמי עם תארי כבוד כמו שמקובל לתת לאברך כולל, "לכבוד הרב יעקב מנשה הי"ו...". הייתי בטוח שהכסף אכן מגיע מארגו מסודר.

"רק כעבור 14 שנה, כשאבא נפטר, סיפרה לי אחותי הצעירה שאז עוד לא התחתנה, שבאותה תקופה הם היו אוכלים פחות בבית, כדי שאבא יוכל לתת ליעקב מעטפה בסוף חודש. באותו הזמן שבו אבא שלי דאג לפרנס יתומים ואלמנות מתרומות שגייס בסכומים של מאות אלפי שקלים בשנה, הוא לא חשב לרגע לגייס תרומות גם עבורי. כדי שאני אצליח בלימודים, הוא חסך מפת לחמו, כל המשפחה הצטמצמה כדי שיעקב יוכל ללמוד טוב יותר, והוא גם ציווה עליהם שלא יגלו לי על כך, כדי שלא ארגיש לא נעים בכך שאני מקבל ממנו את המעטפה החודשית!".

סגר חובות לאברכים, פעם הוא סיפר בשולחן שבת שהוא הביא לאיזה חתן אחד 20 אלף שקל לחתונה, מאיפה הכסף, הוא כל פעם היה נותן לי צדקה, שמרתי את כל הכסף שהוא עצמו נתן לי שמרתי במשך שנים והבאתי לו 20 אלף שקלים.

"אחד תלמידיו של אבא, בישיבת 'אור החיים', סיפר לו פעם שהוא שוקל לעזוב את הישיבה. אבא ראה שהתלמיד הזה מצליח בלימוד הגמרא, ולא הבין למה הוא רוצה לעזוב. שאל אותו, מה רע בישיבה שאתה רוצה לעזוב? השיב בתלמיד שכשהוא הגיע לישיבה היו לו חסכוניות והוא היה יכול לקנות מה שלבו חפץ, חטיפים, ממתקים, מנה פלאפל לפעמים. עכשיו הוא לא עובד, כי הוא לומד בישיבה, החסכוניות שלו כבר אזלו, ולכן הוא רוצה לצאת לעבוד, כמה חודשים הוא ירוויח כמה אלפי שקלים ויחסוך, ואחר כך יחזור לישיבה לעוד כמה חודשי לימוד.

"אבא אמר לו עזוב, תישאר בישיבה. כמה כסף אתה צריך כל חודש?", הבחור נקב בסכום של כמה מאות שקלים, ואבא אמר לו שמעכשיו הוא נותן לו את הסכום הזה כל חודש, כדי שיוכל להישאר בישיבה. אחרי תקופה סיפר אותו תלמיד לאחד החברים על ההסדר שיש לו עם הרב מנשה מנשה, החבר נזף בו ואמר לו 'אתה לא מתבייש? הרי הרב מנשה מנשה אינו אדם עשיר, הוא חי בצמצום גם ככה, ואתה לוקח ממנו כל חודש כזה סכום בשביל בזבזים?'. התלמיד סבר וקיבל, ומאז הודיע לאבא שהוא צריך רק מחצית מהסכום שאמר קודם לכן, ואכן במשך שנה תמימה אבא נתן לו כל

חודש את הסכום הזה, כדי שיוכל להישאר בישיבה.

"ואספר פה עוד מעשה נפלא שממנו נוכל לראות כמה וכמה זוויות מגדלותו של אבא מארי זצ"ל: במשך שנים רבות היה לו סידור תפילה בצבע ירוק. הסידור היה צמוד אליו בכל עת, ובכל פעם לפני שקיים איזו מצווה או אמר איזו ברכה, הוא היה פותח אותו בברכת 'השיבנו' בתפילת העמידה, ומהרהר בה מעט. במענה לשאלתנו הסביר שהוא מהרהר בתשובה כדי לכפר על העוונות שלו, ולכן הוא פותח ב'השיבנו' ומהרהר בתיבות הברכה כדי לעורר את הלב למחשבה של תשובה, כך היה עושה פעמים רבות במהלך היום, עד שהעמוד הזה של ברכת 'השיבנו' כבר היה ממש שחור מרוב שימוש. "ביום מן הימים, נסע אבא עם קבוצה מתלמידי ישיבת 'אור החיים' לתפילה על קברי הצדיקים בצפון, וכשהגיעו לטבריה אמרו התלמידים, אם אנחנו כבר פה לים הכינרת, אולי נרד לטבילה בכינרת. ירדו לכינרת וגם אבא ירד עימם, הוא ישב בצד, מצא לעצמו איזו פינה שקטה על החוף, ולמד בשקידה, נהנה מהרוח הנעימה בזמן שהתלמידים משתכשכים במים.

"כשחזר מאותה נסיעה, הוא חזר בלי הסידור הירוק. מיד שמנו לב להיעדרו של הסידור, ושאלנו את אבא מה זה? איפה הסידור?" השיב אבא בפשטות שהוא נכנס בשיחה עם יהודי שהיה שם בכינרת, והלה סיפר לו שהוא משתדל להתפלל לפעמים לקב"ה, למרות שהוא לא אדם דתי, אבל אין לו סידור בבית, אז הוא מתפלל בעל פה, קצת ממה שהוא זוכר. "שמעתי שהוא רוצה להתפלל ואין לו סידור, אז נתתי לו את הסידור שלי", הסביר אבא.

"אנחנו נזעקנו. מה זאת אומרת אין לו סידור אז נתת לו, הרי מדובר בסידור הירוק שלך, אתה צמוד אליו כבר עשרות שנים, לא אז בלעדיו לשום מקום, ככה נתת אותו לאדם זר שאתה לא מכיר. שילך לחנות ויקנה סידור ב-30 שקלים! מה פתאום אתה נותן לו דבר יקר כל כך ללבך?"

"אבל הוא לא הבין את התמיהה שלנו. "יהודי צריך סידור, אני יש לי עוד סידורים בבית, אני כל יום הולך לביתה כנסת, לא חסרים לי סידורים. הוא כן חסר לו, אז נתתי לו את הסידור שלי! מה אתם עושים מזה עסק?".

המשך מעמוד 18 | הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א

לדורות! סבי ר' בערל זצ"ל עלה לגנוי מרומים בליל שבת, באותה שעה עת היה עומד אחוז שרעפים, כשדמעות זולגות על פניו והוא מכריז 'אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו...'

סבתי מרת רבקה ולצר ע"ה עלתה למרומים ב'זאת חנוכה' כשמילותיה האחרונות הם: "אם הרבוננו של עולם רוצה כך שיעשה כרצונו" וזכתה וראתה 'חמישה דורות' מיוצאי חלציהם, כולם יהודים יראים ושלמים, עובדי ה' ומדקדקים, נוטרים משמרת התורה.

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ,
ורעיית מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

משפחתי האהובה אותה הותרתי מאחורי בגולה. הרגשות האלו צפו בי, הסעירו אותי עד מאוד ולא נתנו לי מנוח. הרגשתי אז, שאני חייב לתהות על קננתך ולבדוק אותך ולראות עד כמה אתה אחוז ודבוק בשושלת הזהב... רצייתי לבחון אותך האם אתה מחובר חזק אל המורשת? האם בצע כסף של משכורתך לא יסיר אותך מדרכך ומעקרונותיך?! עתה, כשראיתי אותך אכן דבק במסורת בית אבא, ואתה שלם עם דרכך בלב ונפש אני מבקש את סליחתך... וברגע זה אני ממנה אותך למנהל מחלקה במפעל בה הכל יהיה נתון בידך ועל פיך יישק כל דבר!"

החומה הזו, אותם בנו בנחישות ובאמונה, עמדה להם והגנה בעדם

'בהיותי אברך צעיר כתבתי והוצאתי גליון שבועי בשם 'החינוך והמנחה', בו רוכזו פנינים ורעיונות על סדר המצוות שמנויים בספר החינוך. לקראת התחלת לימוד ה'דף היומי' במחזור הי"ד, ריכזתי בעלון כמה וכמה עצות להצלחת הלימוד ואחת מהעצות נוגעת לענין השיעור החדש שנוסד זה עתה'

שיחה מיוחדת עם הרב אליהו שור, על השיעור השבועי החדש
'ב'קו השיעורים' של 'דרשו' בנושאים הנלמדים בתוכנית 'העמוד היומי'

מאת: אלעזר גולדברג

עשרות אלפי לומדי תוכנית 'עמוד יומי' בכל העולם היהודי התחילו בלימוד מסכת שבת. בימים אלו נוסד שיעור שבועי חדש ב'קו השיעורים' של 'דרשו' בו נמסרים ידיעות ורעיונות, מעשים נאים ודברי דרוש ואגדה בנושאים הנלמדים באותו שבוע, ב'עמוד היומי'. שוחחנו עם מגיד השיעור הרב אליהו שור שליט"א, על השיעור, שמסביר על מטרתו בשיעור להמתיק את הלימוד היומי הקבוע בפנינים ורעיונות מרתקים המושכים את הלב ומהווים 'סימן' לזיכרון העמודים שנלמדו.

'בהיותי אברך צעיר כתבתי והוצאתי גליון שבועי בשם 'החינוך והמנחה', בו רוכזו פנינים ורעיונות על סדר המצוות שמנויים בספר החינוך על פרשת השבוע. לפני ארבע וחצי שנים, בשנת תש"פ, לקראת התחלת לימוד ה'דף היומי' במחזור הי"ד, ריכזתי בעלון כמה וכמה עצות להצלחת הלימוד, אחת מהן הייתה ללמוד לפי סדר 'דף הכולל' שיזמו ב'דרשו' על מנת לסיים את הש"ס תוך 14 שנים, יוזמה ברוכה הדומה במהותה לתוכנית 'עמוד יומי'.

עצה נוספת שהבאתי שם ונוגעת לענין השיעור החדש שנוסד זה עתה, היא לבחור מימרא אחת מעניינת מן הדף ואותה לזכור היטב על ידי שינון וחזרה פעמים רבות, המימרא הזו תזכיר ללומד גם את מה שכתוב לפניו ולאחריה באותו דף. עצה זו נצרכת ביותר, מפני שרבים הם הלומדים ומסיימים את הש"ס אך מרגישים שה'אליה' אמנם עלתה בידם אולם 'קוץ בה' - מאחר שאינם זוכרים מאומה. עשיית 'סימן' בדמות אותה מימרא שנצרכת בזיכרון מועילה מאוד לזכירת החומר הנלמד.

רעיון מעין זה עלה במהלך לימוד מסכת ברכות במסגרת 'עמוד יומי', להקליט שיעור שבועי מסכם על נושא אחד או שניים מתוך הדפים שנלמדו באותו שבוע, למסור בו רעיון או מעשה רב, דרוש או דבר אגדה, על מנת להרוויח שני דברים: הראשון - להכניס את מתיקות הגמרא אל הלב, כדי שגם בלימוד סוגיות קשות ומורכבות תהיה ללומד את האפשרות להאזין לשיעור שכולו מתיקות, מה שישמח וידחוף אותו להמשיך וללמוד בקביעות יום יום. והשני - כדי שאותם ווארטים מתוקים יהיו 'סימן' עבור הלומדים, שיזכירו להם בהמשך את החומר שמובא באותם דפים, מה שיהיה תועלת עצומה

לכל לומד שעתיד לסיים את הש"ס.

אין כל ספק ששיעור כזה יועיל מאוד לכלל הלומדים לזיכרון כלל החומר ובוה נקיים את דברי הרמב"ן באגרתו: "וכאשר תקום מן הספר - תחפש באשר למדת, אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו". בפשיטות כוונתו ליישם את הלימוד הלכה למעשה, אולם אפשר לומר שב'לקיימו' טמון ענין עמוק נוסף, והוא לקיים את הלימוד לבל יישכח ממנו. את זה ניתן לעשות כאשר הלומד יחפש איזה מימרא מעניינת שנכנסה אל ליבו, ישנן ויזכור אותה, דרכה יוכל לזכור את כל מה שלמד. כך גם באמצעות שמיעת דבר דרוש ואגדה מתוק על הסוגיה ניתן 'לקיימו' בזיכרון ולזכור יחד איתו את כל הסוגיא, פשוטו כמשמעו!

- כאשר הנך מקליט את השיעור השבועי, מי הוא קהל היעד של השיעור ולמי הוא אמור להעניק את התועלת הברוכה? ראשית - אסביר את התהליך ולאחר מכן מי יוכל לקבל ממנו את התועלת הגדולה. השיעור מוקלט אחת לשבוע, בדרך כלל באמצע השבוע, וכולל בתוכו את הנושאים שנלמדו בימים שקדמו לו. עד היום כבר זכיתי להקליט ולהכניס ל'קו השיעורים' מספר שיעורים בלשון

אולם על פי דרכנו נוכל ללמוד משם הליכות והנהגות, על פי מעשה רב, דברי אגדה או רעיונות מוסריים.

אמחישי זאת בדוגמא מרעיון שנמסר באחד מהשיעורים האחרונים בסוף מסכת ברכות. בגמרא שם (נח ע"א) מובאים דבריו של בן זומא: "אורח טוב מהו אומר - כמה טרחות טרח בעל הבית בשבילי, כמה בשר הביא לפני, כמה יין הביא לפני, כמה גלוסקאות הביא לפני, וכל מה שטרח - לא טרח אלא בשבילי!". בהשקפה ראשונה נראה שכן זומא בא ללמד דרך ארץ לאורחים, כיצד עליהם להתנהג עם מידות טובות ועין טובה כלפי מארחם. אולם באמת ניתן ללמוד מדבריו לכל הנהגת האדם בחיי היום יום, כי כל אדם הינו 'אורח' של הקב"ה בעולם הזה, ומי שהוא 'אורח טוב' מסתכל על כל מה שנמצא סביבו בעין טובה, בהתפעלות מהעולם הנפלא שנברא עבורו ועד כמה דואג לו הקב"ה בכל רגע ורגע. הסתכלות כזו תביאו לאמונה וביטחון בהשם יתברך וגם להתחבב על הבריות בכך שישבחם תמיד על הצדדים הטובים שיש בהם. כך הוא בכל דף ודף. מכל מאמר שאמרנו חכמינו ז"ל בגמרא אפשר ללמוד הנהגות ישרות ומוסר השכל, לדעת את הדרך שנלך בה והמעשה אשר נעשה! הקשיבו ותחי נפשכם!

את השיעור תוכלו לשמוע בקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666 בשלוחת עמוד היומי, לאחר בחירת השפה. השיעור מוגש כאמור, גם בלשון הקודש וגם בשפת האידיש.

הקודש ובאידיש וברוך השם השיעור כבר זוכה לשמיעות רבות של הלומדים והתגובות חיוביות מאוד.

השיעור נמסר בשפה נעימה ועם תכנים נעימים וקליטים, הממתקים את לימוד הגמרא ככפית סוכר בכוס תה... ידועים דבריו של מגיד המישרים הנודע הגאון רבי יענקל'ה גלינסקי זצ"ל, שהיה רגיל לומר בדרשותיו רעיונות תורניים עמוקים, מטובלים עם הרבה חוש הומור, כדי שהשומעים יקבלו את הדברים ללא קושי והמשיל זאת לילד קטן שהרופא צוה עליו לבלוע תרופה מרה והוא אינו רוצה, שהוריו החפצים ברפואתו מכניסים את התרופה לכוס שתיה מתוקה כדי למתקה... כך גם הרעיונות העמוקים שלעיתים קשים לקבלם, נכנסים אל המוח ואל הנפש ביתר קלות כאשר הם מונגשים עם מסרים מרתקים ומעוררי סקרנות המדברים לכל אחד באשר הוא. השיעור מיועד לכלל הלומדים מכל המגזרים והרמות הרוחניות, כי זה גם מעניין ומרתק וגם מקשר את הגמרא למעשה. אני משתדל למסור תכנים שיש בהם תועלת מעשית בחיי היום יום. גם אם אין בשיעור דברים שהם 'אליבא דהלכתא', מכל מקום יש בו ענייני מידות והנהגות ישרות שיש לנהוג בהם בכל מהלכי החיים.

בספרי החסידות מובא, שמכל ענין שלומדים בתורה ניתן להוציא איזה ענין 'למעשה', גם מפרק 'שור שנגח את הפרה' שכולו מלא בהלכות של שוורים שהזיקו, אף על פי שבימינו אין שוורים ברחובות, גם מזה יכול כל יהודי ללמוד משהו לחייו, כיצד עליו לנהוג בין אדם למקום ובין אדם לחברו. בספרי ההלכה מתייחסים להלכות שכתובות בפרק זה לענין מכוניות שהזיקו בתאונת דרכים,

המשך מעמוד 15 | הרה"ח ר' יוחנן בריזל

"הזמנו אותו לבוא לקעמפ שלנו בקיץ, והוא אכן הגיע. אז היה מקובל באוקראינה שהממשלה היתה נותנת לפנסיונרים מימון לנופש במקום שיבחרו מתוך הרשימה, והוא בחר בית הבראה באותה עיר שבה עשינו את הקעמפ, והוא היה מגיע כל בוקר להתפלל איתנו שחרית, לאחר מכן ישב ולמד בחברותא עם אחד הפעילים במשך שעות, אכל איתנו ועזר לנו בפעילות מול המקומיים, וחזר לדירת הנופש שלו רק אחרי תפילת ערבית, כך במשך שישה שבועות!

"בהמשך הוא שמר איתנו על קשר ובא שוב ושוב לפעילויות שלנו, אז שלבסוף התבגר מאוד, ואז עזרנו לו לעבור מפרמישלאן לקייב, שם הוא השתכן בסמוך לפעילות המקומית, וחי שם את שארית ימיו באווירה יהודית, כיהודי כשר וישר, ומנוחתו כבוד בבית העלמין היהודי בקייב.

"אני תמיד אומר שזכיתי לעשות הרבה מאוד לילות סדר. היו שנים שעשיתי ליל סדר אחד, כשאני בארץ הקודש. היו שנים שעשיתי שני לילות סדר, באוקראינה וברוסיה ובמקומות נוספים בעולם, והיתה שנה אחת שבה זכיתי לעשות שלושה לילות סדר, ודווקא ליל הסדר ההוא שעשיתי בצהרי החג, הוא ליל הסדר המיוחד ביותר שזכיתי לעשות, בכל ימי חיי".

הזדמנות לשאול 'מה נשתנה' עם ה'טייטש' באידיש כמו שלימדו אותם בחיידר, 'ר' יענקל לייבן, איך וועל דיר פיר קשיות פרעגן"....

"ר' יענקל מפרמישלאן התרגש עד מאוד, הוא בכה בדמעות כששמע ילד יהודי שואל מה נשתנה, ולאחר מכן השיב לו 'עבדים היינו' ואת כל ההגדה על הסדר. כמוכן שאת הברכות אמרנו בלי שם ה', כי זה לא באמת ליל הסדר, אבל שרנו את שירי ההגדה ואכלנו בהסיבה, והיתה חגיגה גדולה.

"כשהגענו ל'שולחן עורך', התחלתי לשוחח עם ר' יענקל, והתברר לי שלפני יושב תלמיד חכם לא קטן. הוא ידע גמרות בעל פה. לא את כל הש"ס, הוא לא ידע ראשונים ואחרונים, בכל זאת ניתקו אותו מבית המדרש כשהיה צעיר לימים, אבל הידע שהיה לו היה מדהים, היה לו זיכרון חזק מאוד, וגם אחרי כל כך הרבה שנים תחת הקומוניסטים, הוא הצליח לשמר את הגחלת היהודית בלבנו. התברר לי שהוא אלמן כבר שנים רבות, ולא זכה לילדים, אבל הוא לא כל כך הצטער על כך, כי ידע שהסיכוי שיכול היה לגדל אותם כיהודים יראי שמים בגלות האוקראינית, היה אפסי.

"בליל הסדר השני, כבר היה לי עוזר מקצועי, ר' יענקל מפרמישלאן, שכמובן דיבר את השפה המקומית באופן שוטף. הוא עזר לי להסביר לנוכחים ולתרגם את דברי, וכמובן שנהגתי בו כבוד גדול כראוי ליהודי כזה של מסירות נפש אמיתית.

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

בהגיע ליל שבת קודש לא חשב האב פעמיים, ולאחר שרקד עם שורת ילדיו, כל אחד בתורו, מיהר לסור אל עריסת התינוקת, כדי לרקוד אף עמה את השיר המיוחד הזה שקדושת שבת קודש בוערת בו עד לאחת.

מעשה מצוה בפרשה

זֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם תָּמִיד (כט לח)

מאת: הרב אליהו שור

שתי הבטחות.

שתי ציפורים במכה אחת.

לזאת לא ציפה ולא מילל...

הוא היה בחור. עדיין לא הקים את ביתו. שעה שהחליט לסייר בליל שבת ברחובותיה האותנטיים של שכונת מאה שערים והסביבה. כאשר תופעה זו נפוצה בקרב רבים מהעם שבשדות, שכשהם רוצים לנוח ולהחליף כוחות, הרי שאחד מיעדי הנופש הפופולאריים ביותר הינה שכונת מאה שערים והסביבה. באשר שכונה זו, יסודותיה נראים כאילו נוצקו בששת ימי בראשית לרוב יושנה. וכל נתיבותיה אומרות הוד, יופי ונוסטלגיה.

כך מסיירים הם בסימטאותיה, שביליה ורחובותיה, מתבוננים באורח חיים השמרני והמתוק, ומציצים למוסדות התורה והיראה השונים שבשכונה זו ובקרבתה.

בפרט בלילי שבתות, שעה שהמוני תושביה היראים לדבר ד' מסיבים בבתי המדרשות השונים ומשבחים לקל חי העולמים מהווה שכונה זו כיעד מובהק לסיורי בקשת קרבת אלוקים, והמוני בני ישראל נוהרים לשולחנות הטהורים שעורכים האדמו"רים השונים, כל אחד וסגנונו המיוחד, ומתחממים באור השבת קודש שהנחילנו בוראינו לנוח בו ולשמוח בתענוגו.

אף בחור זה, אמריקאי במוצאו. נמשכה נפשו בליל שבת זו, שעליה נסוב תחילת סיפורינו, לסייר בבתי מדרשיה של שכונה עתיקה ושורשית זו. החל הוא את סיורו בבתי המדרש הסמוכים לשכונה, מחסידות דושינסקיא עם שיריה הנפלאים, עבור להיכל של חסידי קרלין עם הלהב המתגעש בשירי קודש. משם פנה למשכנו של הרבי משומרי אמונים עם שיריו המתפרצים, אחר כך נסוב לתולדותו - חסידות תולדות אהרן עם שירי הרגש אשר לה, עד שנחת בהיכלו של הרבי מתולדות אברהם יצחק שליט"א אשר בעירת יקידת שבת קודש שבקרבו ידועה היא ומפורסמת.

כאשר מזה עידן ועידנים, מעת הוכתר למנהיג העדה, ואף לפניו, יודע כל מבקש ד' ורוצה בקרבתו, שאם חפץ הוא לטעום טעם שבת קודש ולהבין כיצד רוכשים אותה, הרי שעליו לבקר ולו פעם אחת בשולחן הטהור שעורך הרבי מתולדות אברהם יצחק שליט"א בבית

מדרשו שב'שוק מאה שערים' בירושלים עיה"ק בלילי שבתות, וכך יקנה לעצמו קנין נצח זה.

אף בחור זה שעה שדרך במשכנו הלוחט של הרבי החליט להישאר שם ולהתענג מזיוו ואור השבת אשר בו. התבונן הבחור ברבי ובעבודתו - עבודת שבת קודש. שאב מלוא חופניים אויר פסגות משירי השבת הנפלאים, ורגשותיו גאו לנוכח יקידת בעירת שבת קודש שאפף את השולחן הטהור עם הקאך של אבות החסידות - מחד, והברען הויז'ניצאי - שהרבי הוא מתלמידיו - מאידך.

"שבת קודש".... "שבת קודש".... זימרו הרבי והחסידים בעוז. כאשר לפתע חש הבחור האיך הוא כאילו נמצא במרכז הטיש, הרבי מצביע באצבעו לעברו וקוראו לבוא לפניו ולרקוד עמו בשירת שיר זה. הבחור נבוך וניסה להתחמק, הן אינו מכיר את השיר, את שיגו ואת רקידתו. אך הרבי התעקש, והבחור ציית בליט ברירה, הוא ניגש אל הרבי, שתפס במהרה בשתי ידיו והחל לרקוד עמו בשירת "שבת קודש" בעוז ובתעצומות. הבחור נגרר אחרי התלהבות הרבי ורקד אף הוא ברגליים מהוססות, וכך רקדו השניים משך דקות ארוכות לכבודה של שבת מלכתא בזמרים את השיר "שבת קודש".

בסיום הריקוד, פנה הבחור בחיוך מבויש אל הרבי באומרו: "הן אכן רקדנו "שבת קודש" בכזו התלהבות, ובאמת כולי התרגשות על הזכות הנפלאה שנפלה בחלקי, שהרבי בחר בי מכל המוני בני ישראל שהשתתפו בטיש, לזכותי לרקוד עמו בהתלהבות קודש ולשמוח בשמחתה של שבת קודש. אך כיצד אוכל להיות בשמחה כאשר

פניני מצוה

מצות קרבן התמיד

זֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה
שְׁנַיִם לַיּוֹם תָּמִיד: (כס לה)

המצוה: נצטוו ישראל שיקריבו שני כבשים בני שנה תמימים לעולה בכל יום, האחד בבוקר והשני בשעות בין הערביים.

מה הטעם למצוה זו? ציווה עלינו השי"ת להקריב בבית המקדש, מקום המיועד לקדושה, קרבן התמיד פעמיים ביום באהבה, למען נתעורר מתוך המעשה הזה בתחילת היום ובסיומו, ונשים כל ליבנו וכל מחשבותינו לדבקה בד' ברוך הוא!

מתי נוהגת מצוה זו? בזמן שבית המקדש היה קיים.

שיתו לבכם: תמידיות!

כל יום פעמיים יקריבוהו. בבוקר ובין הערביים. ובתמידיות! כל יום - קרבן תמיד!

ספרי היסוד העוסקים במצוה זו: משניות מסכת תמיד, ובגמרא במסכת יומא. רמב"ם: בספר המצוות - עשין לט. ובידו החזקה - הלכות תמידין ומוספיו פרק א'.

עצה טובה קמ"ל: לאמץ את התמידיות המאפיינת את קרבן התמיד לשאר עיסוקינו. אם בתורה, אם בעבודה ואם בגמילות חסדים. לעשות את כל מעשינו בעקביות ובתמידיות, וכך נרווה נחת רוח לאבינו בוראינו שבשמים!

בחור מבוגר אני, רווק אני מתהלך, ואני מצפה לזיווגי המתאים?" הרבי שמע כי זאת, ומיהר לברכו בכמעט הבטחה שימצא את זיווגו בניקל, בקרוב וללא קשיים. אך תנאי התנה עמו: "רצוני שתבטיחני הבטחה גמורה שתשיר שיר זה בכל שבת ושבת בעוז ובהתלהבות. ואף עם כל ילדיך תרקוד בעת שתשיר שיר זה בהתלהבות קודש. עם כל ילד תרקוד, בלא להחמיץ אף אחד, ואפילו הקטנים ביותר! אם תבטיחני לקיים מנהג קדוש זה, מוכן אני לברכך שתמצא את זיווגך ההגון בקרוב!!"

לכאלו שתי הבטחות, גם זיווג, וגם ילדים (שהרי צריך להוולד לו ילדים לרקוד עמם...) לזאת לא סירב הבחור ומיהר להבטיח. הרבי הבטיח מנגד. והבחור המשיך בחייו השגרתיים, בעבודתו ובחיפוש אחר זיווג מתאים.

הבחור אכן מצא את זיווגו, ונישא בדיצה ובחדווה לשמחת משפחתו ומכריו. כך נולדו לו גם ילדים פרי בטן, וברצות ד' הצליח אף בעסקיו, כמו גם בגידול ילדיו לתורה וליראת שמים.

אף את המנהג אשר הבטיח לרבי אי אז בשנות בחרותו לא שכח, ובכל ליל שבת באמצע הסעודה, היה חוזר על כך: קם לרקוד עם כל ילד וילד תוך שהוא שר את השיר הנוסטלגי "שבת קודש... שבת קודש..." ותוך כדי נזכר בליל שבת ההוא, עת ביקר בהיכלו הפלאי והגועש בקדושת השבת של הרבי בשכונת מאה שערים העתיקה. את ההבטחה אשר הבטיח והברכה אשר קיבל תמורתה.

היה זה מחזה לא אופייני ליהודי אמריקאי כמוהו, לרקוד בכזו התלהבות קודש בניגון עתיק של "שבת קודש...". באמצע יבשת השימוון האמריקאי?! אך הוא דבק בכל עוז במנהגו אשר קיבל עליו, ולא זו מקיימו בכל שבוע ושבוע בקביעות ובהתמדה. לאורחים שהיו מסיבים על שולחנו והיו תוהים לפשר המנהג המוזר ברקידת שבת קודש העתיק עם כל ילד וילד, לא היה מרחיב את הדיבור יתר על המידה, רק היה מפטיר שזוהי הנהגה קדושה שקיבל מאיש קדוש, ועד כמה הוא מקיימה בכל עוז.

חוץ מהתועלת המרובה שקיבלו הוא ובני ביתו מקיום הקבלה אשר הבטיח לרבי בתחום הרגשת קדושת השבת. הרי שתועלת משנית היה צומח מקיום מנהג קדוש זה, באשר בעקיפין היתה זו שעה של הרעפת תשומת לב מהאבא לכל ילד באופן פרטני, והיא השפיעה רבות על תפקוד הילד לא רק בשבת קודש בלבד, כי אם גם בכל ימות השבוע, כאשר במוחו וליבו של הילד, אפילו הרך בשנים, היתה חקוקה תמונתו שלו רוקד עם אביו בשמחה עצומה, תוך הרעפת אהבה וחיבה מצידו של האב. אלמנט זה תרם רבות לצמיחתו של הילד בתורה ויראת שמים.

בכן, קיים האב את מנהגו וקבלתו בדביקות איתנה, וללא החמצת אף שבת מביניהם!

מזל טוב... מזל טוב... היתה ההתרגשות בבית עצומה, בחסד השי"ת נולדה בת בבית למזל טוב. האב היה מלא שבת והודיה להשי"ת, והתכונן בחדווה ל'קידושא רבא' אשר יערוך בבית הכנסת להודות ולהלל על רוב חסדיו של מלך קל חי העולמים.

המשך בעמוד הבא

שם! לחרדתה נבהלה לראות את כל הארון בחדר הילדים מרוסק ומנופץ לרסיסים. כנראה התרופפו ברגיה ביותר. אך בהבטה שניה קלטה את הנס הגדול!!! בראותה אף את עריסת התינוקת מרוסקת לרסיסי רסיסים! וזאת בשל כך שכיוון נפילת הארון היתה בדיוק במקום בו עמדה העריסה!! בדיוק באותו מקום!! ולדמיין שהאבא לא היה מתעקש להוציא את התינוקת לשירת שבת קודש המסורתית.... עתה קלטו שניהם את גודל הנס אשר אירע להם בזכות דביקותו הבלתי מתפשרת של האב לעמוד בכל הכוח בקבלה שקיבל על עצמו אי אז לפני שנים רבות כל כך ולעמוד על כך לקיים את הקבלה בתמידות מוחלטת! כוחה של תמידיות!

מקור: הגאון רבי דוד זיכרמן שליט"א בשיעורו הנודע בכותל המערבי

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

בהגיע ליל שבת קודש לא חשב האב פעמיים, ולאחר שרקד עם שורת ילדיו, כל אחד בתורו, מיהר לסור אל עריסת התינוקת, כדי לרקוד אף עמה את השיר המיוחד הזה שקדושת שבת קודש בוערת בו עד לאחת. רעייתו בראותה כי זאת ניסתה להניאו. "הן רק תינוקת היא זו, רק חצי שבוע מעת באה לעולם. אפילו שם יהודי אין לה עדיין. למה לך לרקוד עמה עתה? בשבת הבאה כשתחזק מעט תרקוד אף עמה בשמחה ובששון באין מפריע, אך השבת, כשהיא רק בת חצי שבוע, למה לך זאת?" אך האב התעקש. קבלה היא קבלה! אם קיבלתי על עצמי בפני הרבי לרקוד עם כ - ל ילדיי בשיר זה, עלי לקיימה עם כל ילדיי כולם בלא יוצא מן הכלל, אפילו עם התינוקת, ללא שום הוראת היתר קלוש! רעייתו בראותה את דביקותו האיטנה בקבלה, הסכימה עמו אף היא. ובזאת ניגש אל עריסת התינוקת הזערורית, הוציאה הימנה והחל לרקוד עמה, בעוד עיניו זולגות דמעות התרגשות והודיה קדם הש"ת, על גודל המתנה אשר קיבל בשבוע זה. לפתע נשמע רעש עצום ומחריש אוזניים מחדר הילדים, הנוכחים כולם נבהלו וגם נחפזו, והאמא אצה רצה לחדר לבדוק מה קרה

המשך מעמוד 19 | הרב צבי גטקר

גדולה, הרי ניצלנו בנס. ונפרדנו, וכאן אמר ר' יחיאל מגיע החלק שרצייתי לספר לך, ר' שולם, הבנה של ישיבע בוחער.

תזכור ר' יחיאל, אל תפסיד את המצוה הזו

ברינקר תפס את כף ידי בשני ידיו ואמר לי, ר' יחיאל, אני חייב לך את חיי, אתה הצלת אותי ממות, אני חייב לך הכרת טובה. בבקשה ממך הרב ורקר, אתה קיימת עכשיו מצווה שלימה, מצוות 'כל המציל נפש מישראל', הצלת נפשות. המצוה הזו היא שלימה, עשית אותה בלי תמורה ופנייה, במסירות נפש כפשוטו, ובלי שמישהו ידע על כך כמעט. תזכור ר' יחיאל, אל תפסיד את המצוה הזו, תדאג לא להפסיד את האוצר הזה שקיבלת היום, לא לפספס את המצוה הזו, מכל סיבה שהיא, אל תתהדר בה, ותתגאה בה, שמור אותה לעולם הבא, שם היא תזכה אותך בחיי נצח. זה כוחו של בחור ישיבה טהור, שמבין בכוחו של מעשה שלם, ומרוב הכרת טובה הוא מתחנן אל מיטיבו, ומיטיב עמו את ההטבה הגדולה שיכולה להיות, לבקש ממנו, תדאג שלא תפספס את טהרת המצווה הזו, אל תפנה אל הרגשות הצלה וניפוח עצמי, אל תתהדר באזני אחרים. שמור על מצווה זו מכל משמר, כי מצווה שלימה, אין כמוה, כוחה עולה, על מצוות רבות רבות אחרות. ובמסר זה, של גילוי הסיפור הנסתר בימים האחרונים, העביר רבי יחיאל לר' שולם, את המסר המזוכך - "כי המעט הזך הוא הרב".

(לתגובות והארות 10dirshu@gmail.com)

ליבו כי יסכים לנסות ולברוח בליווי משהו. ואז הגיע בסתר, אחד מהם אלי וביקש ממני בתור בעל תעודת פטור מגיוס להתלוות אל הבחור של ברינקר עד מוצא, ומשם הוא כבר ימצא את הדרך לפתח תקוה בכוחות עצמו. הסכמתי, ואמרתי להם כי יבואו אלי בשעה 3 בבוקר, ונצא. וכך היה בשעה 3 חמקתי מביתי, פגשתי בו ויצאנו. הובלתי אותו אל ההרים שמאחורי 'גבעת שאול', עלינו הר אחד [כיום הר המנוחות] וירדנו, עלינו הר נוסף וירדנו, ואז הגענו אל ההר השלישי, שאחריו כבר היינו אמורים להיפרד, עלינו אל ראש ההר, כאשר השחר עלה זה לא מכבר, ומתחתינו אנו רואים קצין טורקי רוכב על סוס מוביל קבוצה של ערבים משתמטים, ברינקר אמר לי, 'הרב ורקר אני בורח', אבל אני תפסתי בידי ואמרתי לו, אין לך איך לברוח, הקצין ראה אותנו כבר, הוא רוכב על סוס, ברגע הוא ישיג אותך, נמשיך ללכת, נאמר וידוי וה' יושיענו, וכך אנחנו יורדים את ההר, ואומרים יחד וידוי פעם אחר פעם, ובין פעם לפעם אני אומר לו, ברינקר העיקר לא להראות סימני פחד, לא להסתכל כלל לכיוון הקצין, תלך כאילו אתה לא רואה אותו. האמת שברגע הזה שנינו היינו בסכנת חיים מוחשית, הוא בורח ואני מלווה של בורח, הקצין עצר את השיירה, וירד מעל הסוס, חיכה לבואנו, ואנחנו חוזרים שוב כבר בפעם השישית על הוידוי, והנה אנחנו עוברים על יד הקצין לא מביטים לעברו, והוא נתן לנו לעבור, בלי שאלות, לא יאומן. המשכנו הלאה עוד כמאה מטר, בלי להביט אחורה, ושמענו אותו עולה שוב על הסוס וקורא בקול, 'יאלה' ממשיכים, והוא והעצורים המשיכו בדרכם. חיכינו דקותיים, עד שכבר נעלם הטורקי מהאופק, התרגשנו בהקלה

עברו דקות ארוכות ולא קראו בשמו. הדקות התארכו ופליאתו גברה, לשם מה הגעתי לכאן? ההמתנה הארוכה, לא נראה שייצא משהו מועיל מהפגישה הזו, אך בכל זאת המשיך להמתין, ואז זה קרה, הוא נקרא לחדר המנהל...

מה ענה ה'חפץ חיים' לבחור שלא רצה לשמוע שידוכים?

הרב ישראל ליוש

פְּתוּחֵי חֲתָם קִדְשׁ לַה' (כח לו)

להמתין בפינת החדר עד שיקראו בשמו.

עברו דקות ארוכות ולא קראו בשמו. הדקות התארכו ובעקבותיהם גם פליאתו גברה, לשם מה הגעתי לכאן? השפה זרה, ההמתנה ארוכה, לא נראה שייצא משהו מועיל מהפגישה הזו, אך בכל זאת המשיך להמתין, ואז זה קרה, הוא נקרא לחדר המנהל, שם הודיעו לו מיד, ללא שנשאל מיד הרבה שאלות, שהוא התקבל לעבודה, במסגרתה יהיה עליו לגרוס במגרסה ערמות גדולות של מסמכים. והמשכורת... לא רעה בכלל...! הוא שמח שמחה גדולה, ופליאתו העצומה התבררה רק כעבור כמה ימי עבודה... המסמכים הללו היו דפים סודיים של הצבא המקומי, וחיפשו אדם שאינו מכיר את השפה, כדי שיוכל לגורסן, מבלי שיבין מה כתוב בהם, כך אין חשש שהסודות הצבאיים יתגלו... כאשר המתין בחדר ההמתנה ביום הראיונות, הניחו לפניו כתבי עת כתובים בשפת המקום, כדי לראות אם הוא יקח אחד מהם ויצליח לקרוא את הכתוב בהם, וכאשר גילו שהוא לא מעיף מבט לעברן, הבינו שמצאו את האיש הנכון לעבודה הרגישה...

אז נוכח האיש שדברי הרב נכונים, אן נגזר עליו להתפרנס בכבוד, הנה באה הפרנסה דוקא בגלל חסרונו...

מֵרֵן ה'חֶפֶץ חַיִּים' ז"ע הסביר את מאמרו של ר' יוחנן, שאילו מפתחות הפרנסה, החיה ותחיית המתים היו נמסרים לשליח, אזי לאנשים רבים לא היתה פרנסה, כי השליח היה מחלק פרנסה רק לפי זכויותיו של האדם. כמו"כ לא כולם היו זוכים לקום בתחיית המתים, כי רק מי שיש בידו אור תורה, זוכה לתחייה. עתה שנשאר המפתחות הללו בידי הקב"ה, הוא נותן אותם ברחמים, הוא מפרנס את כולם, ומחיה מתים ברחמים רבים.

ברוח משנה זו, שוחח ה'חפץ חיים' עם תלמיד שהגיע לגיל עשרים וחמש ולא רצה לחפש שידוך. שאל אותו ה'חפץ חיים': "מדוע אינך רוצה לשמוע שידוכים?"

"אני מחפש שווער [חותן] שיתן לי קעסט [יכלכל אותי] חמש שנים, כדי שאוכל ללמוד ביישוב הדעת!"

"כמה זמן נראה לך שתחיה...?" שאל אותו ה'חפץ חיים'

"כמו כולם... ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה..." ציטט הבחור פסוק מפורסם

"נו... השווער יפרנס אותך עד גיל שלושים, ומה יהיה לאחר מכן...?" "אחר כך ה' יעזור..." הכריז הבחור באמונה

"ישמעו אוזניך מה פיך מדבר... חמישים שנה, מגיל שלושים עד גיל שמונים, הקב"ה יכול לפרנס אותך, ובחמש שנים הקרובות אינו יכול...!"

אומר הגאון מוילנא ז"ע, דלית מילי דלא רמיזא באורייתא, ובכלל זה, מאמרו של ר' יוחנן: שלושה מפתחות בידו של הקב"ה ולא מסרן לשליח, מפתח של גשמים, מפתח של חיה ומפתח של תחיית המתים, רמז בפסוק 'פתוחי חתם קודש לה', שהרי 'חתם' ר"ת חיה, תחיית המתים, מטר, א"כ 'פתוחי', המפתחות של אלו, 'קודש לה'. אלא שעיקר מאמרו של ר' יוחנן דורש ביאור, הרי כל הכוחות בעולם בידי הקב"ה, מה אפוא ההבדל בין מפתח שנשאר בידו למפתח שנמסר לשליח?

בספר 'בן יהוידע' ביאר שהשליח הלא הוא כח הטבע שטבע הקב"ה בעולם, והוא שליחו של הקב"ה לעשות את כל הפעולות בבריאה. ה'מפתח' הוא כח אחר שמעורר את כח הטבע לפעול. אלא שבכל העניינים בעולם צריך אותו כח הנקרא 'מפתח' להפעיל את כח הטבע, מלבד בדברים הנזכרים: חיה, תחיית המתים ומטר, בהם כח הטבע לא נדרש לכח המפתח כדי להפעילו, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו הוא אשר מפעיל בעצמו את כח הטבע, ברוך גוזר ומקיים... אף המלבי"ם צועד בדרכו של ה'בן איש חי' שהשליח המדובר במאמרו של ר' יוחנן הוא כח הטבע, ומוסיף לבאר שבכל ענייני הבריאה, אם נזקק הטבע לשנות את הנהגתו הרגילה, יצטרך זכות גדולה כדי לשדד את מערכתו, אבל בנושאים הללו: חיה, תחיית המתים ומטר, הנעשים ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו, שינוי דרכי הטבע אינו פלא כלל, כי הוא אשר הטביע את הטבע והוא גם צוה להופכו ולשנותו.

סיבות שונות הכריחו יהודי לעבור ממקום מושבו הקבוע אל ארץ נכר, אשר את שפתה לא הכיר. ומשכך, לא מצא מקום פרנסה, וכי מי יעסיק אדם שלא מכיר את שפת המקום!?

לימים, כאשר ביקר בארץ ישראל תינה את צערו לפני הצדיק רבי מאיר אבוחצירה ז"ע. "הסר דאגה מליבך" - הרגיעו הרב - "אם נגזר עליך להתפרנס, תמצא פרנסה גם במקום שאינך מכיר את השפה, ואם נגזר עליך שלא להתפרנס, גם אם היית מלומד ומכיר שפות רבות, לא תתפרנס... פרנסה משמיים!". יצא היהודי מחדרו של הרב רגוע, ובחובת ההשתדלות המשיך לחפש מקום עבודה.

יום אחד פנו אליו ממאחד ממשרדי הממשלה וביקשו ממנו לבוא לראיון עבודה. התפלא האיש: כיצד אעבוד במשרד ממשלתי, כאשר איני מכיר את השפה כלל וכלל? איך אשרת את האזרחים הפונים? בכל זאת התייצב במשרד בשעה שנקבעה ושם התבקש

האם לכהן גדול היה אסור ללבוש כיפה בעבודה משום דמוסיף על הבגדים? והאם לכהן גדול היה אסור ללבוש משקפיים בעת העבודה? או דילמא משקפיים לא נחשב למלבוש ולא הוי יתור בגדים

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

וְעֵשִׂיתָ צִיץ... וְשָׂמַתָּ אֹתוֹ עַל פֶּתִיל תְּכֵלֶת" (כ"ח ל"ו-ל"ז)

איתא בגמ' (חולין קל"ח.) כיפה של צמר היתה מונחת בראש כה"ג ועליה ציץ, לקיים מה שנאמר 'ושמת אותו על פתיל תכלת'. ופירש"י כיפה כובע קטן. תמה המלבי"ם: לשיטת רש"י שמתחת הציץ היה לובש הכה"ג כובע, איך היה מותר לכה"ג, ללבוש כיפה הרי זה יתור בגדים. ויש שתירצו: א. אין זה יתור בגדים, כיון שהוא צורך הציץ. ב. לא היה כיפה של צמר מונחת בראשו תחת הציץ רק שלא בשעת העבודה, וכשלא לבש השמונה בגדים רק הציץ לבד לבש הכיפה, (כך כתב ה'ברוך טעם' על הטורי אבן חגיגה י"ז). ג. ע"פ מה שכתב הרי"ף (פ"ו דשבת) דהוה רק שני אצבעות, ולכך אין עליו שם יתור בגדים ('צפנת פענח' תניינא הל' יסודי התורה פ"ו). וה'כסף משנה' הל' כלי המקדש פ"י הל' ג' תמה, מדוע הרמב"ם לא פסק שהיה לכה"ג כיפה, הרי זה סתמא דגמ'. יש שמתרץ את שיטת הרמב"ם: דמוכרחים אנו לומר דלא חשו אהך כיפה של צמר דאיתא שם בחולין, כי לשון כיפה בכל מקום הוא כובע המכסה הראש, וזה א"א, למאי דקימ"ל ששערו של כה"ג היה נראה בין ציץ למצנפת להנחת תפילין, לכן דחוו מהלכה, ונתיישב בזה תמיהת ה'כסף משנה' על שהשמיט הרמב"ם הך כיפה של צמר (הכתב והקבלה). ויש שמתרץ את הרמב"ם: לפי מאי דקימ"ל (עירובין ג:) דכהנים לא היו מניחים תפילין של יד, דכתיב 'ילבש על בשרו' שלא יהיו דבר חוצץ בין בגדיו לבשרו, א"כ ה"ה על מצחו שלא יהיה דבר חוצץ בין ציץ למצחו, וא"א בכיפה של צמר המפסקת (וע"כ כפירש"י ורמב"ן בחומש) ולכן השמיטו הרמב"ם, והגמ' בחולין ס"ל אע"ג דכתיב 'על מצח אהרן' מ"מ לא מקפידים על חציצה (וכס"ד דש"ס זבחים י"ט). כך כתב החת"ס חולין קל"ח) (מעדני אשר).

האם לכהן גדול היה אסור ללבוש משקפיים בעת העבודה דהוי יתור בגדים או דילמא משקפיים לא נחשב למלבוש ולא הוי יתור בגדים

הנה ב'דברי מלכיאלי' (ח"ד סי' ל"א) כתב: נראה דכהן היה אסור ללבוש בתי עיניים בעת עבודה דהוי כתוספות בגדים. וב'חשוקי חמד' (סנהדרין ל"ו:) נסתפק האם הלבוש משקפיים יש בזה משום יתור בגדים, וכתב שיתכן שמשקפיים לא הוי יתור בגדים, כי אינו בגד אלא תכשיט, ויתור בגדים נאמר רק כאשר מוסיף ללבוש בגד, ומביא בשם גיסו הגר"ח קנייבסקי זצ"ל שמשקפיים לא הוי יתור בגדים, כיון שאין בהם ג' על ג'. ומעיר ב'חשוקי חמד' שב'דרך חכמה' (פ"י מהל' כלי המקדש ה"ג ביאור הלכה ד"ה מניח) כתב: לכך לא הוי תפילין יתור בגדים, שאין בהם ג' על ג', והוא דכתב הרמב"ם (שם ה"ח) דצילצול קטן הואיל וחשוב הוי יתור בגדים אפילו בפחות מג' על ג'. י"ל שהוא חשוב כי הוא בגד וצריך להשתמש בו, אבל תפילין שאינו לצורך בגד, אלא לצורך מצוה, והוא תכשיט ולא בגד אינו חוצץ. ומה שנאמר בגמ' (שבת ס"א.) 'תפילין דרך מלבוש', אין הכוונה שהוא בגד, אלא שהוא דרך לבישה, אבל בגד לא הוי, כמו כן אפשר לומר על משקפיים, שהוא דרך מלבוש, אך אינו בגד (מעדני אשר).

הלא אחי ובשרי הוא והשמדתו כאילו נאכל חצי בשרי כדרך שהתפלל על מרים

וְאַתָּה הִקְרַב אֵלֶיךָ אֶת אֶהְרֹן אָחִיךָ וְאֶת בְּנָיו אֲתוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (כ"ח א)

כתב הכלי יקר: הוסיף כאן לשון 'ואתה' לומר לך שמצד מעשה העגל נתרחק אהרן כמו שנפסלו בכורי ישראל ומשה קרבו בתפלתו כמ"ש " ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא" (דברים ט, כ). וענין תפלה זו שתלה משה בעצמו לאמר הלא אחי ובשרי הוא והשמדתו כאילו נאכל חצי בשרי כדרך שהתפלל על מרים, נמצא שבעבור שקרבו משה אליו ע"כ נבחר בזכות משה, אע"פ

שגם הוא היה בתוך בני ישראל עובדי העגל מ"מ קרבו מתוך בני ישראל העובדים והכל בעבורך לכך נאמר "ואתה הקרב אליך את אהרן". ומפני מה נאמר "מתוך בני ישראל". לפי שאין הנבואה שורה על נביאי ישראל כי אם בזכות ישראל, כמו שפירש רש"י (דברים ב ט"ו-י"ז) על הפסוק "וידבר ה' אלי". ובא לומר שאף על פי שהיה אהרן ראוי להרחיקו בגלל מעשה העגל, מכל מקום קירבו ה' בעבור שני דברים - האחד, בעבור משה, כי הוא אחיו וכבודו של אהרן הוא כבודו של משה. והשני הוא בזכות שהיה אהרן נותן ליבו לבעיות והמריבות שהיו בקרב בני ישראל, והם היו צריכין לכהן כזה שעושה שלום ביניהם.

על עבירות שבין אדם לחבירו לא מועילה תשובה

שח רבי אברהם מרדכי קליערס ז"ל על אביו רבי משה קליערס זצ"ל, (רבה של טבריה): מי שלא ראה את הרתת והחלחלה שאחזה את אבי בשעה שהיה נזקק לשאלות של איסור והיתר, לא ראה פחד מימיו! תדיר היה שרוי במיצר, שמא הטריף חלילה עונף של הזולת שלא כדין, ונמצא שגרם היזק לפלוני. הוא היה אומר, 'המיקל במקום שצריך להחמיר, עבירה שבין אדם למקום בידו, כי הוא האכיל טריפות, אבל ניתן לעשות תשובה על כך. אבל המטריף במקום שיש להכשיר, והמחמיר במקום שיש להקל, הרי עבר עבירה שבין אדם לחבירו, שעליה אין תשובה ויוה"כ מכפרים, עד שירצה את חברו, ולרצות אדם קשה הרבה יותר מלרצות את הקב"ה' (ילקוט מאיש לרעהו).

חידות לפרשת השבוע:

- מדוע המזבח הפנימי שהיו מקטירים עליו קטורת נקרא מזבח, הרי לא היו מקריבים עליו זבחים?
- איזה דבר בפרשתנו קשור למראה שראה משה רבנו בסנה?
- כמה כלים במשכן נעשה בהם נס?
- מי נקרא שמו ע"ש שהיה מאיר לרבים?
- מה הקשר בין היונה מתיבת נח לפרשתנו?

מתחיל את ההדלקה ובה היה מסיים את ההדלקה. במזבח העולה נעשה נס שירדה אש מן השמים ובמזבח הקטורת נעשה נס שלא היה ציפוי אלא כעובי דינר זהב ועמד ציפוי כמה דורות.

- תשובה לחידה ד.** איתא במדרש תנחומא בפרשתנו: אביאל שהיה אבי אבינר נקרא נר ע"ש שהדליק נרות לרבים במבואות האפלים.
- תשובה לחידה ה.** איתא במדרש תנחומא עה"פ בשיר השירים "עיניך יונים", עם ישראל דומה ליונה כשהיה נח בתיבה כתיב "וישלח את העורב ויצא ושוב", ואח"כ שלח את היונה וכתב "ותבוא אליו היונה וכו'" וע"י היונה יצאו מן התיבה, אמר הקב"ה: מה היונה הביאה אורה לעולם, אף אתם שנמשלתם ליונה הביאו שמן זית והדליקו לפני את הנר שנאמר "ואתה תצווה את בני ישראל וייקחו אליך שמן זית זך".
(מתוך עלונו של הרב צ'ולק-תשפ"ג)

- תשובה לחידה א.** כתב הרד"ק שהיה מזה עליו דם הזבח פעם אחת בשנה פר ושעיר של יום הכיפורים.
- תשובה לחידה ב.** איתא בגמ' (סוף חגיגה) דעובי ציפוי הזהב של המזבח היה כעובי דינר, וכתב שם בתוס' בשם מדרש תנחומא שמשה רבינו היה תמה היאך שייך שלא ישרף העץ, הלא עובי דינר הוא דבר מועט? אמר לו הקב"ה: כך דרכי באש של מעלה שהיא אש אוכלת אש ואינה מכלה כדכתב "והסנה איננו אוכל".
- תשובה לחידה ג.** כתב ה'בכור שור', חמשה כלים היו במשכן וכל אחד ואחד מהם נעשה בו נס, הארון, השולחן, המנורה ושני המזבחות: הארון - היה עומד בנס כדאיתא במגילה (י): שלא תפס מקום דמקום ארון אינו מן המניין. השולחן - דאיתא בגמ' (מנחות כ"ט). עה"פ "לשום לחם חום ביום הלקחו" שהיה סילוקו כסידורו שהיה נשאר חם וטרי. במנורה היה נעשה נס בנר מערבי שהיה נותן בה שמן כמו בכל הנרות וממנה היה

רוצים לקבל את 'לקראת שבת'
מדי שבוע ישירות למייל?
חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'זדרים פלוס' ברחבי הארץ

מדוע מברכים 'שהכל' על קציצות בשר שמעורב בהן קמח? והאם ברכת ה'שניצל' היא תמיד 'שהכל'?

תערובת של שני מאכלים שברכתם שונה - אם אחד מהם הוא המרכיב החשוב והעיקרי לעומת האחר, יש לברך עליו אף אם הוא מהווה מיעוט בתערובת, והשני נטפל אליו ונפטר בברכתו. ואם שני המרכיבים חשובים ועיקריים במידה שווה, אך אחד מהם מהווה רוב בתערובת, הוא נחשב לעיקר. אולם, אם אחד מהם הוא מחמשת מיני דגן - חיטה, שעורה, שיבולת שועל, כוסמין ושיפון - הוא נחשב כעיקר אף אם הוא מהווה מיעוט בתערובת, ולכן ברכת התערובת היא 'מזונות'.

דין זה אמור רק כאשר הדגן הוכנס לתערובת לשים אכילתו מצד עצמו, או לשים נתינת טעם משמעותי בתערובת; אך אם הדגן משמש רק כחומר מייצב, כתבלין בעלמא, כצבע מאכל וכדומה - דינו כדין שאר המינים, האמור לעיל.

ועם זאת, קציצות בשר ודגים שמעורב בהן קמח חיטה, קמח מצה וכדומה, (והדגן אינו מהווה רוב בתערובת) - הורה הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, כי למרות שהדגן שבהן נועד למאכל, ברכתן 'שהכל', משום שעיקר הכוונה במאכל זה היא לבשר ולדגים ולא לדגן. ובדומה לכך ביאר הגר"ש **אלישיב זצ"ל** על פי דברי החזון איש, שחשיבותו של המאכל היא בבשר ובדג, ולא בדגן. וכן הורה הגר"מ **שטרנבוך שליט"א**, שהיות והמאכל מוגש ונאכל כבשר ודג, ולא כמיני מזונות, ברכתו 'שהכל'. והוסיפו **האור לציון**, הגרש"ז **אויערבך זצ"ל** ו**הגר"נ קרליץ זצ"ל**, שבמקרים רבים מטרת הדגן אינה לשים אכילתו, אלא רק כדי לנפח את הקציצות, לרכך, או לסייע בבישולן ובטיגונן.

ופרוסות חזה עוף או דגים, המצופות בקמח מצה או בפירורי לחם המעורבים בביצה ובתבלינים - המכונות 'שניצל' - הורו **האור לציון**, הגרש"ז **אויערבך זצ"ל** ו**הגר"נ קרליץ זצ"ל**, שאם מטרת הציפוי היא כדי לתת טעם דגן למאכל, יש לברך עליו 'מזונות', אך אם מטרת הציפוי היא רק כדי לשמש את המאכל, כלומר, ליפנותו, או לסייע בטיגונן, יש לברך עליו 'שהכל'. ומדברי הגר"י **קמינצקי זצ"ל** ו**הגר"ש וואזנר זצ"ל**, נראה שדין ה'שניצל' כדין הקציצות הנ"ל, כלומר, שהואיל והעוף או הדג הם עיקר מטרת המאכל, חשיבותו ומהותו, ברכתו 'שהכל'. וכן דעת הגר"ש **אלישיב זצ"ל**, אך הוסיף, שירא שמים יפטור את המאכל בברכות 'מזונות' ו'שהכל' על מאכלים אחרים, אך לא יפריד את הציפוי ויברך בברכת 'מזונות' על מאכל אחר, מחשש ל'ברכה שאינה צריכה'.

ברם, כאשר הציפוי עשוי כשכבה עבה בעלת נפח או טעם משמעותיים - הורה הגר"פ **שיינברג זצ"ל**, שיש להפריד מעט מהציפוי ולברך עליו 'מזונות', וכן לברך 'שהכל' על הבשר או הדג. ויש שמסרו כן גם בשם הגר"ש **אלישיב זצ"ל**, אך יש שמסרו בשמו, כי באופן כזה יש לברך על המאכל כולו 'מזונות' בלבד, וכן הורה הגר"מ **פיינשטיין זצ"ל**.

האם קיימת ברכה אחרונה כזו: "על האדמה ועל פרי האדמה"? מה מברכים על הגריסים שב'חמין' או במרק? ומה מברכים על 'שְׁלוּה' ועל פריכיות כוסמין?

חשיבותם של חמשת מיני הדגן, שמברכים עליהם 'מזונות', היא כאשר הם נאכלים בצורתם החשובה, כלומר, מאפה או תבשיל. אך הכוסס גרגרי דגן הראויים לאכילה בעודם שלמים, שלא נחתכו ולא נטחנו - מברך 'האדמה', כיון שאין זו דרך אכילת הדגן, ובצורה זו אינו חשוב יותר מכינים אחרים.

והברכה האחרונה על גרגרי הדגן היא 'בורא נפשות', אך יש מהראשונים שהסתפקו בדבר, ולדעתם, יתכן שהיה ראוי לברך על הגרגרים ברכת 'מעין שלוש', ובמקום 'על המחיה' - לומר: "על האדמה ועל פרי האדמה".

ובשולחן ערוך כתב, שכדי לצאת ידי חובה לכל הדעות, ראוי שלא לאכול את גרגרי הדגן אלא בתוך סעודת פת, שאז הם נפטרים בברכת המזון. והגרש"ז **אויערבך זצ"ל** ביאר, שמן הדין אין צורך להימנע מאכילת הגרגרים מחוץ לסעודה, אלא שיש הידור בדבר - לאוכלם בתוך הסעודה. ברם, גרגרי דגן שנחתכו והתבשלו, או גרגרים שלמים שנמנעו היטב בבישול, או שנדבקו [אפילו מעט] זה לזה על ידי הבישול - ברכתם 'מזונות'. והורה הגר"ש **אלישיב זצ"ל**, שיש לברך עליהם 'מזונות' אף אם דיבוקם זה לזה נוצר רק מחמת הרוטב סמיך שבו התבשלו, כמצוי בגריסים שב'חמין'.

וגרגרים שלא נחתכו, אך קולפן, ויחד עם הקליפה הוסר חלק מכל גרגיר, כמצוי ב'גריסי פנינה' העשויים משעורים, והתבשלו, ולא נדבקו ולא נמעכו - כמצוי במרק גריסים - הורה הגר"ש **אלישיב זצ"ל** שיש לברך עליהם 'האדמה'; אך המברך עליהם 'מזונות', אין למחות בידו. ו'שְׁלָוָה', העשויה מגרגרי חיטה המותפחים בחום - לדעת הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, הגר"ש **אלישיב זצ"ל**, האור לציון, והגר"נ **קרליץ זצ"ל**, יש לברך עליה 'האדמה'. אך יש מהם שסברו, כי קיים ספק בנוגע לברכה האחרונה, ולכן, לדעתם, ראוי לאכול את ה'שְׁלָוָה' רק בתוך סעודת פת, לפטור על ידי ברכה על מאכלים אחרים.

ו'פריכות' של מיני דגן ואורז, העשויות מגרגרים שהתפקעו בחום ואחר כך הודבקו באמצעות לחץ לצורה מסוימת - לדעת הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, ברכתן 'האדמה', ולדעת הגר"ש **אלישיב זצ"ל**, ברכתן 'מזונות'. ואילו לדעת הגר"נ **קרליץ זצ"ל**, ברכתן 'שהכל', אם משום השינוי שנעשה בהן, ואם מחמת הספק.

ו'גרנולה' העשויה מגרגרי שיבולת שועל קלויים - הורה הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, הגר"ש **אלישיב זצ"ל** והגר"ח"פ **שיינברג זצ"ל**, שברכתה 'האדמה'. אולם, כשהיא עשויה מגרגרי שיבולת שועל שעברו בישול קצר באדים - נחלקו הפוסקים: לדעת הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, האידיוי אינו נחשב כבישול, ולכן ברכת הגרנולה 'האדמה'; ולדעת הגר"ש **אלישיב זצ"ל**, האידיוי נחשב כבישול, ולכן ברכת הגרנולה 'מזונות'.

האוכל פתיתים ואורז - כיצד ינהג בברכה אחרונה?

חכמינו ז"ל תיקנו לברך על האורז 'מזונות', משום שבדומה לחמשת מיני דגן, אף הוא מזין את הגוף יותר מאשר שאר המאכלים. ובדורות הקודמים, נחלקו הדעות אם האורז שעליו דיברו חז"ל הוא המין שמקובל לכנותו כיום בשם אורז, או שהוא המין שמקובל לכנותו בשם דוחן. ויש שהחמירו משום כך, לאכול מינים אלו רק בתוך סעודת פת.

אולם, המנהג המקובל כבר רבות בשנים הוא, שהמין המכונה בפנינו 'אורז', הוא האורז שעליו דיברו חז"ל, אשר ברכתו 'מזונות'; וכן נהג הגר"א, וכן דעת הערוך השולחן והבן איש חי. וכן דעת החזון איש, והוכיח זאת גם מכך שבמדינות גדולות בעולם משמש האורז כמזון עיקרי וכבסיס ללחם. ועם זאת, הגר"מ **פיינשטיין זצ"ל** נהג שלא לאכול אורז אלא בתוך סעודת פת, או לפטור בברכות 'מזונות' ו'האדמה' על מאכלים אחרים.

ודין זה, שברכת האורז היא 'מזונות', הוא דווקא לאחר בישולו. והפוסקים דנים בנוגע לברכת 'מזונות' על גרגרי אוז שלמים שלא נמעכו ולא נדבקו זה לזה. אולם, גרגרי אורז מבושלים לחלוטין, אשר התנפחו בבישול - הורה המנחת יצחק, שברכתם 'מזונות' לכל הדעות, והוסיף, שכן המנהג. וכתב האור לציון, שהאוכל גרגרי אורז שלא נמעכו בבישול, ואוכל יחד עמו מאכל שברכתו 'האדמה', כגון תפוחי אדמה, יקפיד במיוחד [בנוסף על החובה לעשות כן משום 'דיני קדימה'] לברך תחילה 'מזונות' על האורז, משום שאם יברך תחילה 'האדמה' על המאכל האחר, יתכן שפטר גם את האורז בברכה זו.

ומענין לענין באותו ענין: יש מהראשונים שסוברים, שבדומה לאורז, כל מאכל המזין את הגוף כחמשת מיני דגן, ברכתו 'מזונות'. ומדברי המשנה ברורה נראה, שיש מקום לחשוש לדעה זו.

ובשו"ת דברי יציב, הסביר על פי דברים אלו, את מנהגן של קהילות מסוימות, לברך על תפוחי אדמה 'שהכל', דהיינו - שתפוח האדמה משמש כמרכיב מזון משמעותי מאוד, ויש לחשוש לדעת הראשונים הנ"ל, שכל דבר המזין את הגוף בדומה לחמשת מיני דגן ברכתו 'מזונות', ומספק, הנהיגו לברך עליו 'שהכל'.

ויש שכתבו טעם נוסף למנהג זה, שתפוח האדמה גדל מכוח השומן שבאדמה, מבלי להכות שורשים כשאר הפירות, ולכן חששו שדינו כפטריות, שאינם משרישות באדמה, וברכתן 'שהכל'. אולם, הגר"י **קניבסקי זצ"ל** דחה טעם זה, בהסבירו, שלפטריות אין השרשה כלל, ואילו לתפוחי האדמה יש השרשה, אלא שהיא שונה בטבעה מהשרשות אחרות.

והמשנה ברורה כתב שברכת תפוח האדמה היא 'האדמה'. והגר"ש **וואזנר זצ"ל** הורה, שלמעשה אין לחשוש כלל למנהג הנ"ל לברך עליו 'שהכל', וניתן לכתחילה לברך עליו 'האדמה', וכמקובל ברוב קהילות ישראל.

חֲמֵדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָתָ

ואז, בני המשפחה גילו שמה שראו במשך כל החיים, לא הבינו את מה שרואים

ההכנות לשבת של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל

ואמר, לא על עצמו, אלא אודות מרן הרב שטיינמן זצוק"ל. כי שמע ממנו על הנהגות שלו בהלכות שבת, דקדוקים, הידורים, זהירות וחומרות השייכים לדורות קודמים. גם דקדוקים בענייני קדושה, אבל בני ביתו של הרב שטיינמן לא יודעים ולא מבחינים בכך, כי הוא משתדל להעלים מהם - דברי ר' בן ציון).

שיר השירים בערב שבת אחרי הצות

בעשרים השנים האחרונות הבחינו כי ביום ו' ערב ש"ק אחר הצהריים, הוא מקפיד לקרוא מגילת שיר השירים מתוך קלף. כיצד הבחינו?

כי בכל ימי השבוע, לא מנע מאנשים ובני משפחה להיכנס אליו בכל שעה וזמן ביום ובלילה. אבל ביום שישי הייתה לו שעה נדירה, בעת שקרא שיר השירים, זו העת היחידה שביקש: "אם אפשרי, נא לא להכניס אלי אנשים".

אברך פלוני, שהתלווה בתקופה מסוימת לרב"צ, ומסיבה מיוחדת, ר' בן ציון לא הסתיר ממנו את מעשיו, סיפר על כמה פעמים שנכנס ועמד בצדי החדר, והיה נוכח בעת שהרב אמר שיר השירים מתוך קלף:

"הרב החל לקרוא מילה במילה בניגון מרגש ולאחר כמה פסוקים החל לבכות וכמה פעמים אחר כך שוב באמצע פרץ בבכי. הוא התרגש מהאהבה שיש בין ישראל לקב"ה. בדרך כלל בשעת הקריאה הסתגר בחדר, אבל לי נתן להיכנס, הוא אהב אותי מאד".

כאשר בנו, התעניין ושאל פעם: "אבא מה ענין הקריאה הזו?" אבא השיב תשובה סתמית: "מקרא מגילה".

(מתוך 'ללא שם')

תילי תילים של כוונות ומעשים היו מנת חלקו של ר' בן ציון פלמן זצ"ל, לכבוד שבת קודש. את רובם ועיקרם ניסה להסתיר, חלקם נודעו באקראי ואחרים נשארו עלומים. את מסכת שבת למד עוד בימי צעירותו עשרות פעמים, כך גם את 'משנה ברורה' הלכות שבת. את ידיעותיו בתחום זה לא יכול היה להסתיר, אבל הסתיר את הנהגותיו, את דקדוקי ההלכה וגינוני הקדושה ביום השבת שנהג בהם.

מידי יום הקפיד לעשות משהו קטן לכבוד שבת:

בסוף ימיו כאשר נזקק מעט לעזרה, הבחינו במנהגו. ואז, בני המשפחה גילו שמה שראו במשך כל החיים, לא הבינו את מה שרואים.

מידי יום הקפיד לעשות משהו קטן לכבוד שבת: יום אחד צחצח את נעלי שבת, יום אחר הבריח את הכובע של שבת, ואמר 'לכבוד שבת קודש'. ביום נוסף הוא חתך נייר טואלט (כשהחלו למכור נייר חתוך, פתח את האריזה 'לכבוד שבת קודש'), לפעמים פתח את בקבוקי היין ומיץ הענבים. יום אחד הכין את הפתילות לנרות וכו'. יום יום, עשה משהו קטן ובעת העשייה אמר: 'לכבוד שבת קודש'. פעמים שאמר לעצמו גם את התיבות: "זכור את יום השבת לקדשו".

"בילדותנו ובהמשך, לא הבחנו, כי הסתיר מאד. אבל כאשר הבחנו, התבוננו, שאכן כך עשרות שנים, באמצע השבוע ניגש היה לארון ומוציא לרגע את הכובע של שבת, ומנקה אותו. ואיש לא הבין את פשר מעשיו" - סיפר בנו שליט"א.

(על הנהגות של עצמו לא דיבר, אך בהזדמנות נדירה פתח